

bi incarnati vnio posita non in vnitate naturæ: sed in vnitate personæ: confitemur enim duas Christi naturas, vnica vero hypostasim. Hæc porro vnio persimilis est quarto vnionis generi: Namq; humana natura diuino stipite, hoc est, diuina Verbi hypostasi sustentatur: qua eadem diuina natura nititur.

OBIICIT nobis Eutyches. In Christo est vnitas personæ, est igitur vnitas naturæ: namque quæque natura peculiarem sibi vendicat hypostasim: quo efficitur, vt multitudo naturarum multitudinem hypostaseon requirat: quare cum Christi vnica asseratur hypostasis, relinquatur ipsius vnica asserendam esse naturam.

AD hæc nihil vnum esse dicitur ex duobus, nisi illa duo vnum conficiant:

Aug. de
Trin. l. 13
ca. 17.

At Christus vnum est quiddam ex duabus naturis: teste Aug. 13. de Trinitate libro. c. 17. quo loco ita ait. Sic Deo coniungi potuit humana natura vt ex duabus substatijs fieret vna persona: humana igitur natura & diuina in Christo in vnum coalescunt & coeunt: quæ admodum anima: & corpus in homine, quod ipsum testari videtur Athanasius, inquit: vt anima rationis particeps & caro vnus est homo, ita Deus & homo vnus est Christus: At homo est vnum quiddam ex duabus naturis in vnum coeuntibus conflatum: Christus igitur est vnus duabus naturis in vnã redactis: ac quasi inter se conciliatis.

Colof. 2.

AD DE quia humana natura diuinitati est coniuncta: Etenim authore D. Paulo, in Christo inhabitat plenitudo diuinitatis corporaliter, hæc vero inhabitatio ad vnionem pertinet: Est igitur diuinitas carni Christi coniuncta: ac proinde hæc summa coniunctio naturarum quædam est copulatio.

HÆC facile diluuntur. Nam quod primum nobis hæreticus obiecit, sic esse accipiendum putamus. Quæq; natura vendicat sibi peculiarem hypostasim: nisi assumatur ad esse alterius personæ, sic autem res hebet in reposita. Nam humana natura ad esse personale Verbi diuini assumpta est: Id quod est à nobis post explicandum.

SECUNDVM argumentum ita diluitur vt dicatur, Christum esse vnum ex duabus naturis nõ quidem compositione: ita. s. vt illud vnum sit ex vtraq; natura confectum: sed dicitur vnum ex duabus naturis per exigentiam, hoc est quia Christus effectus est duplicis naturæ: est enim duplici natura præditus: & in duabus naturis subsistens.

EST tamen hoc loco diligenter annotandum, non abnuere Eutychem Christum ex duabus esse naturis: non tamen dare Christum in duabus naturis

subsi-

subsistere, illud enim significat Christi personam esse ex duabus naturis in vnam essentiam coeuntibus compositam: hoc vero declarat duas naturas ita in Christo conuenisse, vt vtraq; citra cōfusionem Verbi hypostasi sustentetur. **QVOD** attinet ad tertium argumentum, concedimus humanam naturā esse cum diuina copulatam: negamus tamen vnitatem naturæ. Esse porro humanam naturam cum diuina coniunctam, hinc constat, quia natura humana in diuina persona Verbi existit, in qua eadem existit diuina natura. **QVO** efficitur vt quod diuine Verbi hypostasi coniungitur: coniungatur etiam naturæ. Ex quo iam intelligitur tam personam, quam naturam Verbi esse terminum vnionis, diuersa tamen ratione, nam Verbi persona vnionem per se ac primum terminat, vt quæ personaliter in humana natura subsistat: at natura & essentia Verbi per se illa quidem terminat vnionem, non primum tamen, sed quatenus personæ filij, per identitatem coniungitur, inq; ipsa existit. **Hæc** est orthodoxorum patrum sententia, ac Decretum.

Quæstio. II.

*Verum diuina natura iungatur humane
ceu actus et forma?*

VERSATVR tamen in controuersia. Anne diuina Verbi natura sit cōiuncta humanitati Christi, vt forma interna cōmunicans ac largiens esse diuinum? Ioannes Ripa non vulgari eruditione, & ingenio Theologus, vt est apud Cap. affirmantem quæstionis partem multis argumentis tuetur. Principio ita argumētatur. De sentētia D. Pauli. In Christo inhabitat plenitudo diuinitatis corporaliter, hæc vero inhabitatio ad vnionem pertinet, est igitur diuinitatis plenitudo carni Christi, animo. s. & corpori per vnionem coniuncta. Hæc vero diuinitatis plenitudo essentiam declarat, qua distinguitur à persona: quæ ipsa essentia qua huiusmodi, est forma & natura. est igitur diuina essentia in esse formæ, & naturæ cōmunicata carni Christi: natura igitur diuina rei corporeæ potest esse forma.

ITEM diuina natura coniuncta est humanitati: & contra humanitas diuinitati: aut igitur in esse diuinitatis: aut solum in esse personæ: si prius illud datur, est igitur in esse formæ diuinitas humanitati coniuncta: sin posterius illud conceditur: igitur Christus non est homo Deus. Namq; huiusmodi vnio non valet efficere hominem Deum. Etenim vniri diuinitati in esse personæ præcise, non valet ad tribuendam alicui diuinitatis appellationem: Neq;

Cap. 3.
sent. d. 5.
q. 2.
Colof. 2.

Verbum ipsum dicitur Deus per personalitatem praecise: sed per diuinam essentiam.

ADDE quia si esse Hypostaticum diuinum est cum re creata comunicabile: relinquitur vt esse essentiae & naturae sit comunicabile. Namq; esse personale minus videtur esse comunicabile: siquidem iuxta omnium sententiam persona sit incómmunicabilis substantia: contra vero essentia, & natura comunicabile quiddam esse: quare si Hypostaticum esse potuit comunicari, non est, cur esse essentiae non possit comunicari.

ADhaec si huiusmodi comunicatio fieri non posset: hoc inde vel maxime proficisceretur: quia ad huiusmodi coniunctionem nulla esset in humana naturaabilitas: & aptitudo: Hinc tamen non proficiscitur, nam huiusmodi potentia est obedientialis, non naturalis: est igitur tota in efficientis vi ac potestate collocata, quemadmodum igitur vi diuina effectum est vt humana natura ad esse personale assumeretur: ita & eadem vi effici potuit, vt res creata ad esse diuinitatis traheretur.

ACCEDIT quia omnis rei creatae perfectio Deo tribuenda est, summe tamen & excellenter: pertinet autem ad perfectionem formae interno quodam influxu in rem cui coniungitur influere: influit autem quatenus tribuit essentiam, est igitur & hoc ipsum naturae diuinae formae alioqui praestantissimae tribuendum.

NOSTRA sententia huic est contraria. Etenim diuina natura nullo modo potest esse forma interna rei create, tribuens illi esse. Huic porro assertioni quo fidem faciamus: illud principio constitutum esse volumus inter esse inter formam secundum materiam acceptam, & inter formam acceptam in esse formae, id est, ea ratione qua forma est: Ac forma secundum materiam accepta, est illa natura: illaue entitas siue substantia, quae alioqui forma est. Forma vero formaliter accipitur cum id expenditur, quod ipsi conuenit ea ratione, qua est forma.

PORRO formae, qua forma est, quatuor potissimum de sententia Arist. conueniunt. scilicet species, entitas, vnitas, actuatio siue perfectio. Etenim forma ei rei cui coniungitur speciem largitur vt author est Arist. secundo Physiologiae libro, res enim naturalis, inquit, esse naturale consequitur ex forma & tale esse, humanum. scilicet & equinum ex tali forma: vnde & forma ab eodem quod dicitur, hoc est, species appellata est, ob id. scilicet, quia speciem materiae, atq; adeo toti ipsi, quod ex coniunctione ipsius cum materia conficitur, largiatur. Esse vero, & esse vnū ex forma, forma in qua quae est altera rei compositae pars, proficisci tradit

Arist.

Arist. octauo primæ philosophiæ libro: quo loco inquit hoc inter esse inter substantias & naturas expertes materiæ & participes materiæ: quoniam illarum quæque ex se est ens & vnum: Neq; aliunde entitatem, vnitatem vè consequitur. At natura ex materia ac forma constans, aliunde esse, & vnitatem consequitur, ex eo videlicet quod materiam ad actum ex potestate traduxit: hoc ipsum interne quidem est forma, quæ ceu entitas & vnitatis materiæ adiungitur: externe vero est ipsum efficiens siue generans: & formam inducens.

Arist. 8.
Met.

HINC vñ non obscure posse colligi, esse de Arist. sententia, principium internum indiuidui esse formam ipsam à qua res naturalis esse, & vnum esse consequitur, externum vero ipsum efficiens: in hac eadem sententia est Dur. 2. s. d. 3. q. 2.

Dur. 2. s.
d. 3. q. 2.

AC formam rei cui adiungitur actum siue esse actu tribuere, ex eodem Arist. octauo Metaph. libro intelligitur. Ait enim, id quod est vnum, & id quod est, esse vnum, & idem: at forma largitur esse vnum, largitur igitur esse actu. Item eodem authore, forma largitur esse, at quodque eatenus est actu, quatenus est ens: forma igitur efficit, vt quodque sit actu. Hisce quatuor formæ proprietatibus adiunguntur etiam hæ, nempe esse partem, esse componibile cum altero, & tertium aliquid efficere, &c.

Arist. 8.
Met.

HIS ita constitutis assertio aduersaria ita ostenditur. Forma sub esse formæ est pars cum re altera componibilis, & tertium aliquid efficit: hæc vero diuinæ nature nullo modo possunt conuenire: Etenim pars componibilis cum re altera, naturam declarat imperfectam: at diuina natura est perfectissima: nõ igitur potest esse pars alicuius ac proinde neque forma subesse formæ.

ITEM si diuina essentia adiungitur alicui ceu forma ipsius: necessario ex illa coniunctione efficitur vnum tertium: illa igitur tertia entitas, est ne Deus, an creatura? Si Deus componitur igitur Deus ex materia & forma, nempe ex diuina essentia: & creatura cui coniungitur Sin creatura, diuinum igitur esse formaliter conuenit creaturæ: namq; forma illi tribuit esse formaliter, cui adiungitur ceu forma: Hoc vero omnino fieri nequit, igitur, &c.

Porro esse impossibile vt diuinum esse conueniat creaturæ, vel hinc maxime intelligitur: quia diuinum esse illi soli conuenit quod est ipsum esse: & habet ex se esse: iam vero creatura neq; est ipsum esse: neq; habet ex se esse, &c.

AD hæc: creaturæ hoc ipso, quo creatura est, conuenit esse definitum quiddam & angustum: igitur si creatura ob id diuinum esse consequitur, quia diuinitas est ipsius forma interna: relinquatur, creaturæ conuenire esse finitum, & infinitum: id quod repugnat vehementissime.

AD.

*Arist. 2
phy. c. 3.* ADDE quia princeps essendi causa non potest esse internum principium essendi, nam auctore Arist. 1. Phy. c. 3. forma & efficiens non incidunt in idem numero, sed in idem vel genere vel specie: at Deus est princeps essendi causa: nempe qui omnibus esse impertiat, nulli igitur esse potest internum essendi principium ac proinde nullo modo est forma alicuius.

ADIUNGE his quia partes sunt potentia si cum toto conferantur, si igitur diuina essentia alicui ceu forma coniungitur: est igitur pars: ac proinde potestate quodammodo.

*Arist. 8.
Met.* AD extremum, ut placet Arist. 8. Met. c. ultimo: Totum est aliquid præter partes ex quibus constat: id igitur quod ex coniunctione diuinæ essentiae ceu formæ existit, non est Deus. Etenim pars altera est Deus. Hæc vero omnia cum sint absurdissima: efficitur Ioannes Ripæi assertio esse longe absurdior.

QUOD igitur ad primum argumentum attinet, concedimus diuinitatis plenitudinem esse unitam humanitati Christi, ipsamque diuinitatis plenitudinem ad essentiam, formamque attinere, negamus tamen consecutionem: siquidem ex re ac materia modus rei siue forma concludatur. Damus enim diuinitatem esse coniunctam naturæ humanæ secundum rem, ac substantiā: non tamen inde conficitur, esse eidem coniunctam in esse formæ actuantis ac perficientis. Neque enim illud iam est necessarium, ut cum alicui rei forma coniungitur, eidem quatenus est forma, id est, in esse formali coniungatur. Animus siquidem hominis forma est, qui idem multis accidentibus coniungitur, non tamen ea ratione qua est forma, sed ea ratione qua est materia. Item diuina vita coniuncta erat Christi corpori animo destituto, non tamen ipsius interuentu Christi corpus viuebat, siquidem non erat Christi corpori coniuncta ceu forma tribuens esse: Ad eundem modum, tamen si humanæ Christi naturæ, sit diuina essentia coniuncta: non tamen actum ipsi tribuit, ceu forma, ac per se primum.

HOC loco notandum est, id cui per se ac primum natura humana coniungitur esse diuinam Verbi Hypostasim, quæ naturam humanam sustentat, quæ ve in ipsa subsistit: per se vero, non primum natura humana diuinæ coniungitur. Etenim ipsi coniungitur quatenus in eadem persona cernitur. Quia igitur hac summa & inexplicabili vnione effectum est, ut vna persona in duabus naturis, diuina. s. & humana subsisteret: duæ vero illæ naturæ integræ, & impermixtæ remanserint, idcirco Sancti patres confirmant, vnionem Verbi incarnati ad personam, non itidem ad naturam pertinere: nisi eo, quem nunc exposuimus, modo. Coeūt enim in vna, eademque persona diuina & humana

natura

natura: & hoc solum ratione, citra omnē tamen confusionē coniūguntur. **SECUNDVM** argumentum variè explicatur. Est enim quatenus negamus naturam humanam esse coniunctam diuinæ naturæ in esse diuinitatis: & quatenus concedamus. Negamus quidem naturam humanam ita esse coniunctam diuinitati, vt diuinitatis coniunctæ interuentu actum perfectionem vè consequatur, efficiaturq; diuina essentialiter: aut diuinitas ipsa sit per se ac primum terminus vnionis: concedimus tamen humanā naturam esse coniunctam diuinitati: quatenus est idem re ipsa quod persona diuina: quæ in eadē Hypostasi ambæ naturæ conueniunt. Quia igitur in Deo non est aliud esse personæ & aliud esse diuinitatis, idq; si esse absolutum spectetur, concedimus naturam humanam esse Verbo Dei coniunctam: cum in esse personæ, tum in esse diuinitatis, quādā tamen consecutione. Cæterum si esse personæ referatur ad personam, esse vero diuinitatis referatur ad essentiam: concedimus vnionem esse effectam in persona, in diuinitate vero non item: eo. s. modo quo vna natura dicitur cum altera copulari, vel quia vna in alterā commutatur: vel quia vna alterā perficit, & informat. Neq; tamen illud proinde efficitur, quod vult esse consecutum. s. ex huiusmodi cum persona coniunctione, non euadere hominem ipsum, Deum. Existimat enim aduersarius hominem illum eo diuinitatē esse consecutum: quia humana natura diuinitate ceu forma actuetur, quemadmodū & anima eo dicitur prudens quia prudentia ceu forma perficiatur: quæ tamen existimatio ac suspicio à vero abest quā longissime, sed idcirco homo ille dicitur Deus quia Verbum diuinū in humana natura subsistit, estq; natura humana ad esse personale diuinum assumpta: quo effectum est, vt suppositum diuinum, sit etiam suppositū humanum & contra.

TERTIVM porrò argumentum ita diluimus, vt dicamus esse personale diuinū esse aliud nihil, quam ipsam diuinę Hypostasis subsistentiā. Ex quo iam efficitur, vt esse personale diuinum cum natura humana cōmunicari: nihil sit aliud quam diuinam subsistentiā cum ipsa cōmunicari: non quidem hoc pacto quod humana natura, illa subsistentia formaliter subsistat, sitq; illa subsistentia actus humanæ naturæ: Nam subsistentia est actus suppositi subsistentis in natura: sed propterea diuini suppositi subsistentia dicitur esse cum humana natura cōmunicata: quia diuinum suppositū per esse subsistentiæ diuinum in ipsa subsistat. Non enim humana natura in Christo habet propriam, hoc est humanā subsistentiā sed coniungitur personæ ab æternitate subsistenti.

QUARTO argumento facile occurritur. Nulla enim vi diuina effici potest
vt esse

vt esse diuinum cum re creata ita cōmunicetur, vt sit rei create forma, & actus, quemadmodū supra demonstrauius: Diuina tamen vis potest efficere, vt cōmunicetur cum creatura esse diuinum, eo quem de cuius modo, hoc est, vnione personali: quæ ipsa vnio in potestate duntaxat coniungentis & assumptis posita est.

QVINTI argumenti facilis etiam est explicatio. Nam cum illa formæ perfectione summa est imperfectio coniuncta. s. esse partem, esse cum re componibilem: quæ ipsa naturam imperfectam, & certis essentiæ limitibus definitam declarant. Hæc autem omnia nullo modo in diuinam naturam cadunt: quæ est ipsum esse.

Quæstio. III.

Vtrum forma sic possit esse actus alicuius et illud non informet, aut quiddam tertium cum eo non conficiat?

¶ QVONIAM verò Ripeus hic existimat diuinam naturam esse illam quidem posse actum, ac perfectionem rei create, non tamen aut rem creatam formare, aut quædam sui cum illa coniunctione tertiam aliquam naturam conficere. Diluenda nobis sunt illa argumenta quibus efficere contendit, formam posse esse actum, siue actum rei alteri largiri: cum interim non informet, aut quiddam aliud constituat.

ARGUMENTATVR autem in hunc modum: Forma & cum materia, & cum re ex vtraq; natura composita confecta; cōmunicatur: At cōmunicatio formæ cum materia differt à cōmunicatione eiusdem formæ cum re composita, amota igitur formæ cum materia cōmunicatione, reliqua est formæ cum re composita cōmunicatio, potest igitur forma actum alicui tribuere: cū interim materiam non formet, & perficiat. Consecutio firma est: nam quæ differunt, seiungi ac secerni mutuo, quoad existentiam possunt. Reliqua est assumptionis approbatio. Namq; forma est causa, vt dicitur, formalis rei compositæ: aut igitur ob id, quia est actus materiæ, aut rei compositæ, prius illud minime asserendū est: est igitur hoc posterius confirmandū.

AC prius illud nullo esse modo asserendū, hinc liquet: nam prius natura forma in materiam inducitur ipsamq; perficit, quam ex ipsius cum materia cōiunctione, res quæ dicitur composita efficiatur: fieri igitur potest vt materia formæ sit particeps cum interim cum re composita non cōmunicetur, non proinde igitur forma est causa rei compositæ, quia est actus materiæ. Antecedens vero illud ita ostenditur: causa rem effectam natura antecedit: At forma est

est causa rei compositæ, causa inquâ formalis: prius igitur de materiæ potestate producitur, quâ res composita existat: prius igitur natura est actus materiæ quam rei compositæ.

ACCEDIT quia quando aliqua forma est actus duorum ordine quodam: nihil est incômodi cômunicari ipsam formam cum priore: cum interim cû posteriore non cômunicetur: at forma est actus materiæ, & rei compositæ ordine quodam: nihil est igitur incômodi formam cum materia cômunicari, cum interim cum re composita minime cômunicetur. Hinc colligit Ripæus formam largiri actum rei alteri posse, cum interim ex sua cum re illa cōglutinatione, natura aliqua tertia minime existat.

ITEM prius illud nullo modo esse dandum hoc etiam argumento cōfirmat. Nam tum forma non esset causa formalis materiæ: sed formam materiam informare: id quod tamen falsum est: nam ad eundem modum diceretur, efficiens ipsum absolute, non esse causam effectricem rei effectæ: sed efficiens ipsum, efficere.

HÆC facillime explicantur. Ac principio assumptioni minime assentimur: nam vtraq; illa cômunicatio, vna & eadem re ipsa est, est tamen differens ratione, siue vt vulgo dicitur habitudine. Etenim forma refertur ad materiã vt actus ad potentiam, & perficiens ad id quod perficit: ad rem vero compositã refertur, vt pars ad totum, cuius essentiam complet: sed esto vtraq; cômunicatio differat re ipsa, non tamen inde efficitur posse vnam ab altera ita seiungi vt vna existente, altera non existat: Nam hæc mutua secretio atq; deiunctio in ea solum cadit, quorum vnum ex altero non pendet: iam vero cômunicatio formæ cû re cōposita consequens est cômunicationis eiusdẽ formæ cû materia. Namq; res cōposita euadit ex copulatione formæ cû materia.

CVM autem subinde quæritur. Anne forma sit causa rei cōpositæ, eo quia est actus materiæ, aut rei cōpositæ? Respondemus propterea formã esse causam rei cōpositæ quia materiæ coniungitur: Namq; prius natura cû materia coniungitur: quam sit forma actus rei cōpositæ: non tamen inde sequitur, posse vnam sine altero existeri, id est, posse cômunicari formã cum materia: cum interim compositũ non existat: partim quia cômunicari formã cû materia, & fieri rem compositã sunt vnum & idem: Arist. authore. 7. Meta. vel se se indiuidue consequuntur: Partim quia ex rei prioritate illa quæ in efficiendo cernitur, non efficitur illud prius genus, quod essendo minime reciprocatur: vt enim homo sit causa facultatis ad ridendum: non tamen existere potest homo expers illius facultatis. Ad eundem etiam modum forma ma-

Arist. 7.
Met.

uicioris

teriæ

rerix coniuncta non potest citra rem compositam existere: sed statim ac vnū est, & alterum: vis tamen intelligendi nostra potest vnum ab altero seiuungere, siquidem vnum natura alterū antecedit.

HINC iam patet posterioris confirmationis dilutio: nam id quod principio sumitur in ea solum cadit, quæ essendo minime recipiuntur: non tamen in ea quæ prioris & posterioris ordine, qui cernitur in causa & effectu, sunt inter sese affecta.

EXTREMVM vero illud ita explicamus: vt dicamus, formam esse causam rei compositæ, ^{qua} quæ iungitur natura ^{materia} actu: namq; tum euadit res composita cum forma cum materia coniungitur: consimili etiam ratione id quod agit est causa rei effectæ quatenus subest actioni. Hæc habuimus quæ de re proposita diceremus: iam institutæ de Verbi vnione, disputationē persequamur.

Quæstio. III.

Anne in Christo sit vnitas persona, contra quod sensit impius Nestorius?

ADhuc exposuimus incomprehensibilem Verbi Dei vnionem non esse positam in vnitate nature: quemadmodū Eutyches falso opinatus est: sed in vnitate personæ. Cōtra quod tamen Heresiarcha Nestorius sensit: Quo circa conferenda iam nobis cum ipso manus est: eiusq; flagitiosa sententia refellenda: si prius tamen argumenta exposuerimus, quibus ille adductus est vt putaret, ex duabus Christi personis, quæ admodū ex duabus naturis cōstare. Argumentabatur itaq; Nestorius hoc pacto. Quæq; natura in propria inest Hypostasi: non enim natura per se existit: in Christo sunt duæ naturæ: duæ igitur hypostases, dignitatis, & authoritatis vnitate coniunctæ.

ITEM Christus est Deus & homo non confusione quadam: neq; enim cōfundi possunt diuinum & humanum esse, est igitur secrete Deus & homo, sed Deus diuinam significat personam, homo vero humanam: ex duabus igitur Christi personis, quemadmodū ex duabus naturis constat.

ADDE quia diuinæ personæ æternæ, immensæ, immortalis, ac simpliciter pugnat virgineo utero includi, virginis partu temporario edi, corporeā molem gestare, in crucem tolli, ad extremum mortem perferre: hæc inquit, Deo minime conueniunt, tribuuntur autem hæc Christo, nihil est igitur dubij quin homini coniuncto cōueniant.

QVO circa impius Nestorius assererat non esse Deum ex virgine natum, neq;

neque esse Mariam appellandam, θεοτόκον, sed χειροτόκον, idest, non esse virginem Mariam appellandam dei param, seu genitricem Dei, sed Christi param, siue Christi genitricem. Historia tripartita refert Nestorium dicere solitum: Noli gloriari ò Iudæ: non crucifixisti Deum. Item illud aduersus sanctissimum Alexandræ sedis antistitem Cyrillum, à quo acerrime oppugnabatur, per impudentiam, arrogantiam, ac præfidentiam, iactabat: Cum plurimi Deum confiteantur IESVM: ego bimbrem aut trimembrem nequaquam Deum confiteor. Hæc porrò futilis, & infirma Nestorij argumentatio, non mediocrem, vt refert Cassiodorus, tumultum orbi excitauit: estque proinde turpissimus Nestorius sanctissimæ Synodi Ephesinæ decreto damnatus: & excoetu episcoporum explosus.

NOS vero in hoc cum Nestorio congressu tria, iuuante Christo, præstabimus: principio horum vocabulorum, nature videlicet, suppositi: hypostasis: personæ & indiuidui, potestatem variam: ac multiplicem explanabimus. Deinde cum ipso Hæresiarcha disputando congrediemur, ipsiusq; sententiam oppugnabimus: ad extremum tela repellemus ea, quæ in orthodoxos patres coniecit.

NATURÆ verbum, græce φύσις, variè apud philosophos accipitur: sumitur enim & generatim: & speciatim: ac generatim quidem sic accipitur nomen nature, vt idem valeat quod ens: siue essentia: ac nature nomine ipsum esse siue ens, græce οὐ καὶ εἶναι, declaretur. Hinc effectum est, vt cum aliquid significare volumus in ijs esse quæ sunt, dicamus illud esse in natura rerum. Quod ipsum Quintilianus dicit, in naturam rerum cadere, idest, in ijs quæ sunt haberi. Hoc ipsum tamen Arist. verbo naturæ non exprimit, sed verbo essentia. Ait enim: ἀπὸ τοῦ ὅτι οὐκ εἶναι, idest, corpus infinitum non esse. Hoc modo naturæ accepit D.P. Aug. cū in eo quem de moribus Manichæorum scripsit libro, naturæ vim sic explanandam putauit: Natura nihil est aliud, quam quod intelligitur in suo genere aliquid esse: qua diffinitione declarauit August. naturæ vocabulum latissimè patere: & quicquid in quoque genere est, hoc nomine declarari. Huic Augustini definitioni consentanea est, & illa quam tradidit Boetius Severinus, in eo quem de duabus naturis: & vna persona Christi conscripsit, libello: ea porrò definitio est huiusmodi. Natura est earum rerum, quæ cum sint, quo quomodo intellectu capi possunt: Hoc loco capitur natura pro essentia: quæ ipsa cuique rei quæ est, siue sit substantia, siue accidens, conuenit: ducitur

August.
de moribus
Manichæorum
lib. 2.

Boetius

D enim

Cice. de
Nat. de-
orum.

enim essentia ab esse: quocirca res quæque dici essentia non incommode potest: itemque natura, hinc illa Cicer. orō profluxit. Natura ignis, & ea ipsa tota feruida est & cæteris naturis vitalem impertit calorem. i. cæteris substantijs: quæ græcè dicuntur οὐσία. Cæterum quoniam id quod proprie est, est οὐσία, latine substantia: accidentia enim eatenus sunt, quatenus in substantijs hærent, proinde naturæ & essentiæ nomen, substantijs tribuitur.

Aug. de
ciuit. dei
li. 12. c. 2.

Notandum est tamen hoc loco diligenter, non suppetere linguæ latinæ vocabolum, quo οὐσία exprimat. Nam verbum substantia, quo latini vtuntur, nequaquam idem valet, quod οὐσία, sed ipsum quod hypostasis declarat. Latini tamen scriptores, essentiæ nomine id significatum esse voluerunt, quod græco vocabulo, οὐσία exprimitur. Quod tamen verbum ab ijs qui latinæ linguæ parentes, & principes extiterunt, nusquam esse vsurpatum annotauit Aug. 12. de ciuit. Dei, inquiens hoc pacto. Sicut ab eo quod est sapere vocatur sapientia: ita ab eo quod est esse, vocatur essentia: nouo quidem nomine, quo vsi veteres non sunt latini sermonis auctores: sed iam nostris temporibus recepto: ne deesset etiam linguæ nostræ quod græci appellant. οὐσίαν

Quinti-
lianus in
stitutio-
num. li. 3

Fabius tamen Quintilianus obseruauit. Platū siue Flauū, οὐσίαν, essentiam vocasse, neque esse eius aliud nomen latinum: quod ipsum verbum est è verbo expressum. Quemadmodum enim οὐσία, dicitur, ἀπὸ τῆς οὐσίας: καὶ τῆς εἶναι ita essentia, ab esse proficiscitur. Dici etiam potest οὐσία, quasi οὐσα, id est, res existens. Cicero ab essentiæ vocabulo abhorruit, ac proinde οὐσίαν, naturā vertit: id quod facile ex eo intelligitur, quod ait in libro de finibus. Quinta illa non nominata magis, quam nō intellecta natura: celestem videlicet naturam significat: quam Arist. πέμπτην οὐσίαν, nostri vero quintam essentiam, verbum è verbo exprimentes, nominant.

Cice. de
finib.

QUONIAM vero nomen naturæ: & essentiæ substantijs primum tribuitur, proinde D. Hilarius in libro de Synodis, essentiam quæ græcè dicitur οὐσία sic definiendam putauit: Essentia est res quæ est: vel ex quibus est: & quæ in eo quod maneat subsistit. Dici autem essentia: & natura & genus: ac substantia vnius cuiusque rei poterit. Proprie autem essentia idcirco est dicta, quia semper est: quæ idcirco etiam substantia est: quia res quæ est necesse est vt subsistat in sese. Quicquid autem subsistat, sine dubio in genere, vel in natura: vel in substantia maneat: cū ergo essentiā dicimus significare

Hilarius
de Syno.
c. 2.Boetius
de dua-
bus natu-
ris & v-
naperfo.
Christi.

naturā, vel genus, vel substantiā intelligimus eius rei, quæ in ijs oībus semper esse subsistat. Ni fallor, Hilarius hoc loco definit rei cuiusque, nam: & vt trito vtatur vocabulo, quid ita. Naturā porro sic acceptā Boetius ita definit, nā est quæq;
rem

rem informans specifica differentia: Etenim specifica differentia essentiam rei cuiusq; , & naturam complet: ita fit vt quod definitione explicatur, natura non incommode dicatur: quod ipsum à Cicerone, natura, vis, ac potestas nuncupatur. In libro siquidem de oratore ita inquit: præcepit ratio atq; doctrina, vt viseius rei quam definias sic exprimatur, vt neq; absit quiquã neq; superfit. De orat. eloquentiæ vim ac naturam explicemus: Hoc vero significatum naturæ quarto loco numeratur ab Arist. Quinto Metaphy. cum multiplicem vim huius nominis, natura, explanat, & in primum significatum substantiæ incurrit positum ab Arist. 7. Metaphy. Nomine igitur naturæ, non solum quod est: verum etiam, quid quicq; sit exprimitur, quod ipsum esse rei siue essentia à nostris, ab Ar. vero τὸ οὐδὲν εἶναι, appellatur. Finitima est huic significationi naturæ & illa, quæ est in vsu apud philosophos, vt. s. rei cuiusq; vis: & proprietas, natura appelletur, hæc siquidem essentiæ, quæ ad speciem pertinet, est consequens. Hoc modo verbum natura est à Cicerone vsurpatum quinto de finibus libro, cum inquit, Aristotelem animantium ortus, victus: & figuras: Theophrastum vero stirpium naturas esse persecutum. Item sua cuiusq; animantis natura est: diuersæq; sunt naturæ, idest, ingenia: & propensiones speciem consequentes. Indoles etiam cuiusq; & ingenium, quod ipsum per uulgato vocabulo, inclinatio dicitur, naturæ nomine exprimitur. Cic. ad Att. occultæ hominum voluntates multiplicesq; naturæ. i. ingenia: & vt vulgo dicitur, inclinationes. De clar. or. naturam habuit admirabilem ad dicendum. Pro Arch. homo sine doctrina, naturæ habitum moderatus. Ac natura latius tot modis accipitur.

Cicero
de orat.Arist. 5.
Metaph.
ca. 4.Cice. de
Fin. li. 5.Cice. ad
Att.Cice. de
clar. oraj

NATURA vero pressius, & speciatim sumpta ijs duntaxat rebu tribuitur quæ sunt in motu, quæ sub ortum cadunt: naturæ siquidem nomen, vt tradit Ar. Quinto primæ Philosophiæ libro, à nascendo ducitur. Quocirca verbo naturæ principio declaratur rei cuiusq; ortus: siue natiuitas: deinde ortus efficiens causa: quæ eadē, sagax, solers, prouida, & artificiosa: itemq; rerū omniū m̄r: ac parēs à Cicerone varijs in locis appellatur. Hæc quidã, eodē authore. 2. de natura Deorū libro, ita definiūt, vt eam esse censeāt, vim quandã rationis participem atq; ordinem tanquã via ad efficiendū progredientē: cuius solertiã nulla ars, nulla manus: nemo opifex consequi possit imitãdo. Proxima est huic definitioni, posita à Seneca. 4. de benef. libro Definitio, quæ habet in hunc modū: Quid aliud est natura quam Deus: & diuina ratio, toti mundo: & partibus eius inserta: Hæc tamen definitiones principi naturæ, & sumæ, quæ est rerū omniū effectrix & opifex conueniūt, quam vulgus Philosophorū naturam naturantē appellat:

D hæc

hec siquidem summo artificio rerum omnium naturas fabricatur: ac rebus omnibus essentiam impertit.

NATVRÆ etiam nomen accommodatur particulari cuiusq; rei effectrici causæ: quam eandem particularem naturam puto illa nature definitione explicari, quam nobis Cicero tradidit.

NATVRA est vis quedam insita rebus ex similibus similia procreans. Vis illa insita posita est in forma specie tribuente, cuius interuentu generas ipsum, rem secum forma, & specie consentientem gignit. Id vero quod ab vtraq; natura: tam summa illa, & vniuersa: quam infima qua; & particulari gignitur ac procreatur, opus nature dicitur: quod ipsum contuentes in opificis nature admirationem vel nolentes rapit.

TERTIO vero loco, nomen nature accommodatur significando principio interno motionis: quomodo ab Arist. Natura definitur, secundo physiologiae libro. Quam eandem definitionem Cicero in secundo de natura Deorum ita è græco in latinum conuertit: Natura est vis quedam siue ratio, cogens motus in corporibus necessario. Hoc porro principium duplex est, effectiuum vñ, capax motionis & perceptiuum alterum: illud forma, hoc materia dicitur. **AD** extremum nature verbum ad significandum illud membrum traducitur, in quo vis ad generandum inest. Pli. si quadru pedes fetum non admittat, vrtica naturam fricandam monstrat. In hac vero de verbo incarnato disputatione, natura capitur pro essentia, in qua species sita est.

SEQUITVR vt vim nominis, Hypostaseos explicemus. Verbum Hypostasis, ductum & ortum est, à τὸ τοῦ ὑφίσταμαι, siue ὑφίστημι: quod ipsum significat & subsistere, siue existere & in rerum naturam ediatq; produci: & substare:

subsistere, & substerne. Posterioris significationis est hoc apud Arist. in problematibus exemplum, αἰεὶ μάλιστ' ὑφίσταται τὸ παχύτατον καὶ βαρύτερον, εὐκρηνέται δὲ τὸ κοῦφον, id quod crassius ac grauius est, semper subsidet: quod vero leuius est, excernitur. Prioris vero significationis multus ac creber vsus est apud

philosophos, Porphyrus in institutionibus: περὶ γενῶν τε καὶ ειδῶν τὸ μεν εἶτε ὑφίσταται, id est, vtrum genera & species subsistant: siue in re sint posita ac natura: an contra animi informatione consentiant duntaxat. Hinc effectum est vt nomen Hypostasis significet & sedimentum: idq; quod subsidet: & rei statum, siue existentiam. Vtriusq; significationis vsus est apud Arist. & ceteros philosophos.

QVONIAM vero nomen hypostasis significat existentiam: et sedimentum proinde à Theologis græcis translatum est ad significandam naturam subsistentem, et cæteris subiectam, quæ ipsa est natura singularis: hæc siquidem existit

existit solum, quicquid enim existit, singulare est, et vnum quiddam: ac præterea cæterorum omnium, tam quæ ad essentiam attinent: quàm quæ fortuito cõueniunt, attributionem suscipit. Ita fit, vt hypostasis sit natura: siue essentia subsistens: cuiusmodi est indiuiduũ generis substantiæ: accõmodatumq; proinde est hoc nomen ad declarandas augustissimas sacre Trinitatis personas. Hinc illud Dionysij ἐνάστα τριώνος σαφ. i. vnitatem in Trinitate personarum: estq; apud græcos Theologos hoc nomen frequentius in vsu, cũ de proprietatibus personalibus sacro sancte Trinitatis loquũtur, quam nomen personæ, tametsi vtroq; vtatur. Notandum est hoc loco, quoniam hypostasim, latine interpretari licet, si verbum verbo reddatur, subsistentiam siue substantiam: cæterum quoniam substantiæ nomen tritum est apud Latinos pro essentia, proinde abstinendũ putat Aug. Quinto de Trinitate libro .c. 8. nomine substantiæ, cum ineffabilem diuinarum personarum Trinitatem significare volumus. Inquit, essentiam dico, quæ ἔσσις græce dicitur: quam vsitatius substantiam vocamus. Dicunt quidem & illi hypostasim: sed nescio quid interesse volunt, inter ἔσσις καὶ ὑπόστασις, ita vt pleriq; nostrũ qui hæc græco tractauerunt e loquio dicere consueuerint *μια ἔσσις τρεῖς ὑπόστασις*, quod est latine, vnã essentiam: treis substantias, sed quia nostra loquendi cõsuetudo iam obtinuit, vt hoc intelligatur cum dicimus essentiam, quod intelligitur cum dicimus substantiam, non audemus dicere vnã essentiam, treis substantias: sed vnã essentiam: & vnã substantiã. Quocirca D. Hieronymus ait, in verbo substantiæ venenum esse inclusum.

I. Ioñis
ca. 4.

SVPPOSITVM verbum est latinum: à Theologis latinis fictum, ad declarandam naturam per se subsistentem in genere substantiæ repositam: idemq; valet apud Latinos, quod hypostasis apud græcos. Dicitur autem suppositum quasi ὑποκειμένον, eo scilicet quia omnibus attributis tam essentiam declarantibus: quam extra essentiam rei positis, subiiciatur. Ab Arist. vero dicitur prima substantia.

INDIVIDVVM, græcè ἄτομον, significat rem in quoq; genere singularem: quæ propterea dicitur indiuiduum quia tribui in partes, quæ ipsius attributionem recipiant, non potest: quia re ab specie ac genere seiungitur. Hæc si quidem dicuntur in multis. Quare indiuiduum ita à Porphyrio definitur, vt id esse dicatur quod de vno solo predicatur. Arist. vero, indiuiduam naturam illam esse censet, quæ in nullo dicitur. Nam idem sibi ipsi minus aptè: & ad rationem accõmodatè attribuitur.

RELIQVA est nominis personæ explicatio. Persona, græce προσώπον, signi-

ficat laruam, qua faciem obtegunt ij, qui in comedijs viros alteros, voce, vultu, & gestu referunt. Quocirca personati dicuntur illi, qui huiusmodi laruis facies contegunt Scenicæ actionis exhibendæ gratia: & personata fabula dicitur, quæ à personatis histrionibus agitur. Ducitur autem persona à personado: quâdoquidem efficiat cavitatem eius partis, qua via quædam patet ad os, ut vox clarior magisq; sonora edatur: Etenim vox in vnum quasi exitum compulsâ, & a sui diffusionem prohibita, vehementius personat. Quoniam vero personis tecti histriones singularem aliquem hominem in comedijs referebant, & exprimebant, ut Achilem, Aiace: hinc effectum est, ut Boetius annotavit, ut nomen personæ à Philosophis & Theologis translaturum sit ad significandam substantiam singularem: & indiuiduam rationis participem. Quocirca seruerinus Boetius superiori loco, personam ita definit, ut illam esse dicat, naturæ eius quæ rationis est particeps, singularem & indiuiduam substantiam. Ex qua definitione intelligitur: tria requiri in ratione personæ, & quod contineatur genere substantiæ: nam accidentia personam efficere non possunt: & quia per se non existant, & quia per se non agant, & quod natura sit rationis & intelligentiæ particeps: nam personati, res huiusmodi exprimunt, effinguntq; duntaxat. Adde quia solum naturæ intelligenti illud conuenit, ut possit agere, vel non agere. Non dicitur igitur bouis: aut equi persona, sed Ioannis, aut Pauli. Ad extremum illud requiritur ut sit indiuidua substantia. Nam per se existere, in solam cadit substantiam singularem. Quoniam igitur personæ vocabulo, indiuidua substantia particeps rationis declaratur, hinc fit ut personæ nomen ad significandam illam qualitatem traducatur: qua res vna singularis ab alia secernitur siue sit illa qualitas animi, siue corporis, siue ad externa ac fortuita bona pertineat. Hoc modo dicere consueuimus sapientis, moderati, iracundi, seueri, & intemperantis personam: item senis: aut adolescentis, diuitis, consulis, regisque, possuntq; in vno eodemq; homine multæ personæ inesse: quemadmodum multæ personales proprietates. Hoc tertio modo frequens est vsus nominis personæ apud Ciceronem. Qui philosophiâ inquit, profitetur grauissimâ sustinet personam. Item vnus treis personas sustineo: meam, aduersarij, iudicis: item is abiicit quæstoriâ personam comitisq; sumpsit: item non capiunt angustia pectoris tui tantam personam: tam grauem, tam seueram. i. personâ consulis. Item ego has partes lenitatis & misericordiæ semper regi libenter, illam vero grauitatis, & seueritatis personam non appetiui: sed à rep. mihi impositâ sustinui. His omnibus locis verbû persona ad personale qualitatem refertur: vnde

& apud

Boet. in
li. de dua
bus natu
ris & v-
na perso.
Christi.

Cice.

& apud rhetores dicuntur attributa personæ.

PERSONA significatius à græcis dicitur $\pi\rho\sigma\omega\tau\omega$ Θ , quasi, $\pi\rho\sigma\omega\tau\omega$ $\tau\theta\acute{\epsilon}\mu\epsilon\nu\omega$. i. ante oculos faciemq; oppositum.

EX posuimus horum vocabulorum vim: reliquum est, vt doceamus, quo pacto inter se sunt affecta. Hæc igitur quatuor. indiuiduum: suppositum: hypostasis, persona, eandem rem numero declarant, hoc est, naturam singularē: differunt tamen vniuersalioris & particularioris ratione. Namq; indiuiduū latius patet, quam suppositū, hypostasis, & persona, significat enim rem quāuis singularem, siue genere substantiæ, siue accidentium contineatur, siue per se seorsum existat: siue non existat, sed alteri adiungatur, in alteroue insit perfectiori, vt pars in toto: & hæc humanitas in Verbo.

CÆTERA vero tria vocabula; rebus singulis attribuuntur ijs, quæ ad genus substantiæ referuntur: & hoc vno consentiunt: dissident tamen vniuersalioris: & particularioris ratione. Etenim suppositū vniuersalius quiddam est, quā hypostasis aut persona. Namq; suppositū substantiā significat indiuuā, completam subsistentem & incōmunicabilē, quo efficitur, vt accidēs non sit suppositū, non enim est substantia, item species siue natura nō sit suppositū, siquidē non sit indiuidua substantia, pars itidem non est suppositū: nempe quia sit substantia incōpleta, humana Christi natura, itemq; diuina non est suppositum, illa enim non subsistit. i. per se seiunctim nō existit: hæc vero est cum tribus personis cōmunicabilis, vt sit indiuidua, & subsistens. Quod vero ad hypostasim, & personam attinet, Boetij seuerini sentētia est, hæc sese mutuo æquare interq; sese reciprocari, vt scilicet hypostasis nihil sit aliud: quam naturæ eius quæ rationis est particeps, singularis & indiuidua substantia. Sed iam ipsius verba in medium proferamus. Longe vero illi significantius rationabilis naturæ indiuiduam substantiam: hypostaseos nomine vocauere: Nos vero per inopiam significantium vocum translaticiam retinuimus.

Significationem, eam quam illi $\pi\rho\sigma\omega\tau\omega$ dicunt, personam vocantes. Ideo autem hypostases græci indiuiduas substantias vocauerunt, quoniam cæteris subsunt: & quibusdam quasi accidentibus suppositæ subiectæq; sunt. Hanc porrò Boetij sententiam illud vel maxime confirmat: quia græci Theologi nulli alteri indiuiduæ substantiæ declarandæ verbū hypostaseos accōmodāt, quam singulari substantiæ ei, quæ mentis est particeps. Nobis tamen placet, verbum hypostaseos apud græcos idem declarare, quod suppositum apud latinos: ac proinde patere dicendo latius quam personam. Dici igitur potest suppositum: & hypostasis equi vel lapidis: persona non item.

Boetius
de dua-
bus natu-
ris & v-
na perso-
Christi.

#

ESSENTIA vero & natura ab his omnibus hoc vel maximè discrimine fecernitur, quoniam hypostasis per se subsistit, essentia vero & natura in hypostasi: essentia cōmune quiddam est: & cum multis cōmunicabile: hypostasis vero est indiuidua natura in cōmunicabilis. An vero reapse natura differat à supposito qui cum cōmunicatur, post expendemus. Est igitur hic homo essentia, indiuiduum, suppositum, hypostasis, persona. Essentia quoniam est, nam id quod vere est sola substantia est, indiuiduum, quoniam de nullo dicitur: hypostasis, quoniam nullo nititur: sed per se existens cæteris subsistentiam subministrat: suppositum, quoniam omnibus attributis subest, persona, quoniam est rationalis naturæ indiuidua substantia. Adhuc nominum rationes exposuimus: reliqua est cum Nestorio congressio.

Boetij
cū Nesto-
rio con-
gressio.

D. Boetius seuerinus in eo cuius iam supra mentionem fecimus libro, hisce argumentis cum Nestorio confligit. Principio ita argumentatur. Si Christus est, vnus est, esse enim & vnum reciprocantur: at Christum esse confitemur, vnus igitur Christus est, ac proinde vnam esse personam Christi necesse est: nā si duæ personæ essent, vnus esse Christus non posset.

ITEM ex duabus personis, nihil effici vnum potest: nihil igitur vnum iuxta Nestoriū Christus est: at quod vnū non est, nihil est, nihil igitur est Christus. PRÆTEREA incarnatione Verbi Dei (vtamur enim Verbo in scholis trito) nihil magni nihilq; noui iuxta Nestorij sententiam est effectum: siquidē suam quæq; natura seruat hypostasim ac personam: iam vero vniuersa incarnationis admirabilitas in eo posita est: quia duæ naturæ tam inter se differentes, ita fuerint coniunctæ, vt in vna coiuerint, ac conspirauerint Dei Verbi hypostasi, atq; persona.

ACCEDIT quia si diuersissimis naturis, diuersæ sunt quoque subiecte personæ, nulla igitur fuit naturarum: nulla Verbi Dei cum humana natura cōiunctio, quemadmodū neq; in quouis homine vlla est diuinitatis cum humana natura coniunctio: siquidem humana natura in propria persona subsistat. Itaq; tollitur Verbi Dei incarnatio, neq; enim fieri potest, vt personis manentibus fuerit humana natura à Dei Verbo assumpta.

ADDE quia si eius generis est hæc coniunctio: non igitur Christus hominū genus liberauit seruauiq; eundem quippè saluum esse voluit, quem creditur assumpsisse: nulla vero esse assumptio potuit, si in sua quæq; persona natura subsistit, non igitur à Christo hominum est redempta ac liberata natura: id quod putare nefas est.

AD hæc si ex duabus personis Christus constat, non igitur Christus vnus est: sed

sed duo sunt Christi, vnus homo, Deus alter, id quod cum sanctis literis minime congruit: Nunquam enim Christi nomen per multitudinem in sanctis literis effertur: cum de Christo messia sermo habetur. Hisce Boetius argumentis Nestorium ceu telis quibusdam confodit: quibus insignis impudentiae ac temeritatis hominem multis, ijsq; absurdissimis incommodis, cofecit.

SED iam ex diuinarum literarum quadam quasi pharetra sagittas depro-
mamus quas in ipsum conijciamus: Hæc enim eius suspicio cum sacris literis pugnat apertissimè. Ac vnum eundemq; esse filium virginis: & filiū Dei, Angelus è coelo ad Mariam demissus apertissimè declarauit cum dixit virginem allocutus. Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei. His
verbis duplicem Christi naturam in eadem hypostasi expressit: Nam cum ait nascetur ex te, naturam nobis significauit humanam: cuius interuentu Christus ex virgine generatus editusq; est: cum vero adiunxit, vocabitur filius Dei, naturam diuinam declarauit, cuius interuentu Christus sempiterni patris est filius: cum vero illud idem quod erat virgineo utero concipiendum, & virginis partu edendum, appellandum esse dixit filium Dei, vnicam Dei & hominis personam & hypostasim declarauit, in qua duæ illæ naturæ admirabiliter conuenerunt. Vnus igitur & idem est filius Dei: & filius virginis: estq; proinde virgo Maria θεοτόκος .i. Dei genitrix ac Dei para.

Luc. 2.

HOC ipsum multo nobis apertius declarauit: & vehementius confirmauit Isabella vxor Zachariæ: & Ioannis Baptistæ mī, quæ a virgine officiosissime salutata, voce sublata exclamauit inquit, vnde hoc mihi vt veniat mater domini mei ad me. Viri sancti & pii apud Hebræos, nullum alium consueuerunt appellare dominum suum, nisi solum Deum: atqui Elisabeta virginem appellat matrem domini sui: Matrem igitur ipsam Dei sui nominat. Quid apertius contra Nestorium dici, aut ad coarguendum ipsius errorem aptius afferri potuit?

Luc. 3.

D. etiam Paulus multis locis, luce clarius testatur, vnum & eundem esse filium Dei: & filium hominis. Scribens Romanis ait. Segregatus in Euangelium Dei, quod antepromiserat, &c. de filio suo qui factus est ei ex femine Dauid secundum carnem. Duplicem Christinaturam hoc loco Paulus expressit, diuinam scilicet & humanam, æternam illam, quam accepit ex patre, temporariam hanc, quam ex Dauidica stirpe traxit: & vnum eundemq; esse Dei: & Dauidis filium declarauit, cum dixit, eundem esse factum ex femine Dauid, qui esset filius Dei. De filio, inquit, suo, qui idem fatu Dauidis editus est. Etenim virgo Dei para ex Dauide duxit originem. Apertius hoc ipsum de-

Rhom. 1.

monstravit, cum ad Galathas scribēs ait. Misit Deus filium suum factum sub lege factum ex muliere: vt eos qui sub lege erant redimeret. Non aliū ex virgine generatum editumq; confirmat, & alium è coelo demissum, sed vnum & eundem: at missus est è coelo filius Dei: filius igitur Dei est ex virgine generatus, vnus igitur & idem est filius Dei: & filius hominis.

Philip. 2 CVM Philippensibus agens ita loquitur: Hoc enim sentite in vobis quod & in Christo IESV, qui cum in forma Dei esset, nō rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: sed exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens, & cæt. Expendamus relatum illud, qui, exquiramusq; referendum ne sit ad humanam: an ad diuinam Christi naturam: fieri non potest vt ad humanam Christi naturam referatur: Nam id quod continuo adiungit Paulus, esset falso dictum: nempe cum in forma Dei esset non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, immo vero summā rapinam fecisset, si homo existens diuinitatem sibi per superbiam arrogasset: seseq; Deo exæquasset. Neq; est quod ad diuinam naturam referatur. Nam id quod adicit cum huiusmodi relatione non congruit. Exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens: factus obediens vsq; ad mortem, & c. Nam diuina natura non est exinanita: neq; mortem interitumq; perpeffa. Reliquum est, vt relatum illud, Qui, diuinam referat personam in duabus naturis subsistentem: diuina scilicet & humana: Ac diuinæ naturæ interuentu, Christus æqualis est patri, vt qui eiusdem particeps sit naturæ: neq; sibi per insolentiam arrogauit diuinitatem: humanæ vero naturæ interuentu, Christus minor & inferior est patre, ipsiq; paruit, eoq; sese abiecit, vt crucifese affigi pateretur, mortemq; perferret ignominia, & acerbitatis plenissimam.

Ioan. 1. IAM ex diuo Ioanne vnum aut alterum locum proferamus. Initio euangelicæ historiæ cum de Verbo multa præclara ac diuinitatis propria dixisset, tandem adiungit. Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & c. Testatur Ioannes Verbum illud, quod initio rerum fuerat apud Deum, inque paterno sinu ab æternitate conquieuerat, extrema seculorum ætate hominum causa effectum esse carnem. Iam Verbum caro factum est, aut natura Verbi in naturam carnis commutata: aut adiuncta sibi carne, Verbi ipsius natura alioqui immutata permanente, illud prius minime est asserendum, cum diuina natura, etiam de Philosophorum sentētia, sit immutabilis, ortus expers, & interitus: sequitur igitur vt posterius sit asserendum: ac proinde Verbum sibi diuinum carnem adiunxerit, nulla sibi inde mutatione allata: id verò duobus modis fieri potuit: vno modo vt Verbum Dei sibi carnem coniūxerit,

veluti

veluti indumentum · altero modo, vt carnem sibi coniunxerit, ceu rem sibi inexistentem. Ac prioris generis illa coniunctio cum verbis Ioannis minimè congruit: Nam verbum ait, carnem factum: non carne vestitum, quod verò vestitum est, effectum esse illud, quod sibi ceu vestem circundedit, minime dicitur: testatur autem D. Ioannes, verbum carnem esse factum, non igitur sibi carnem ceu vestem adiunxit. Quocirca carnem diuino Verbo esse coniunctam veluti rem inexistentem censendum est: idq; sancta vbiq; ecclesia cōfiteatur. Idem igitur verbum, Deus est & homo, Deus est illud quidem diuine nature, quam accepit ex patre interuentu, homo vero humane nature interuentu, quam ex matre virgine accepit, idem sempiternum, & temporariū: idem immortale, & mortale: idem prapotens, & imbecillum: idem omnium efficiens, & natum ex virgine: Quod est admirabile: & nulla mentis acie comprehensibile.

EXTAT alter apud Ioannem locus, quo duarum in vna persona verbi naturarū coniunctio declaratur. Omnis, inquit, spiritus qui confitetur IESVM in carne venisse, ex Deo est: & omnis spiritus qui soluit IESVM: ex Deo nō est: & hic est Antichristus. IESVM soluere, est aliud nihil, quam admirabile illum: & incomprehensibilem duarum naturarum in vna hypostasi nexum dissoluere ac dirimere: ille vero hunc nexum dirimit, qui alium facit filium Dei: alium filium virginis: quemadmodum impius Nestorius faciebat. Non igitur est Nestorius ex Deo, sed ex diabolo potius, qui mendacissimus est: & omnis inuentor confictorq; mendacij. Afferendum est igitur sacris literis consentanee, vnum eundemq; esse filium Dei: & filium virginis: duasq; naturas in vna persona verbi admirabiliter conuenisse. Hoc ipsum omnium est conciliorum autoritate decretum: & patrum consensu comprobatum: in primis sanctissimi concilij Ephesini sententia declaratum: & catholice ecclesie ad credendum propositum.

RELIQVA est argumētōrū, quibus hec sentētia, cōuelli videtur, explicatio. PRIMO itaq; argumento D. Ioannes Damascenus ita respondet, vt dicat omnem quidem naturam hypostasi esse subnixam: non enim natura per se existit, sed cum re singulari communicatur, non tamen omni nature propria esse hypostasim subiectam: sed vel propriam vel alienam: ac nature humane Christi, verbi hypostasis subiecta est: Christus namq; est diuinum suppositum humane carni coniunctū: estq; eadē & diuine & humane nature hypostasis. SECVNDVM argumentum hoc pacto diluitur. Christus secrete Deus est & homo, non distinctione ac diuisione suppositi: sed distinctione ac diuisione nature

I Ioanis
ca. 4.

naturæ: Est enim suppositum illud diuinum habens cum diuinam, tum humanam naturam: idq; significamus cum dicimus Christum esse hominē. i. non humanum suppositum: sed diuinum habens humanam naturam sibi ineffabiliter: & admirabiliter coniunctam. Sunt quidam verbum, homo, vt Christo attribuitur, esse nomen suppositi, suppositi inquam locutionis: siue subiectionis: & prædicationis: non tamen existentiae: & sustentationis: id siquidem prout humanā Christi naturam sustentat, est diuinum suppositum effectum humanum gratia: munereq; diuino.

TERTIUM argumētum dissoluit Cyrillus ea in epistola, qua decreta Ephesini concilij continentur: inquiens non sic Christum esse natum ex virgine: vt Dei Verbum natiuitate illa essendi initium sumpserit, est enim stultum, & extremæ demētiae dicere illum, qui omnes seculorum ætates antecessit: quiq; cōsempiternus est patri: eguisse secundo ortu quo esse inciperet, sed ob id dicitur carnaliter natus, quia carnem sibi humanam coniunxit, cuius interuentu prodijt ex virgine: carnisq; natiuitatem suam effecerit. A deūdem etiam modum, non sic dicimus Christum passum: quod Dei Verbum æternum plagas exceperit: aut mortem pertulerit, Deus enim cum sit incorporeus, omnis perpeffionis expers est, sed significamus corpus illud, quod sibi coniunxit hæc omnia pertulisse: verbumq; diuinum corporis perpeffionem, excruciationemq; effecisse suam. Itaq; diuinitas nihil est perpeffa: sed caro diuinitati cōiuncta: verbumq; incarnatum: hoc siquidem sublatum est in crucem: hoc cruciatus: ac deniq; mortem pertulit.

EX hisce quæ adhuc docuimus intelligitur: quod & si natura assumpta à verbo sit singularis & indiuidua: non tamen est hic homo. Nam hic homo est indiuiduū naturæ: at Christi humanitas nō est indiuiduū n̄æ: nō est igitur hic homo. Assumptio ostenditur, indiuiduū naturæ humanæ: & suppositū sunt vnum & idē: at hō assumptus nō est suppositū: nō est igitur indiuiduū nature.

OBIICI contra potest vsurpata crebro à veteribus dicēdi forma: aiunt enim viri illicum doctissimi: tum sanctissimi, diuinum Verbum hominem assumpsisse: aut igitur assumpsit hominem in genere & vniuerso, aut in parte: nō in vniuerso: sic enim quilibet homo fuisset assumptus: in parte igitur, quare hunc hominem assumpsit, &c.

HOC facile diluimus: namq; veteres illi diuinorum mysteriorum interpretes, minus proprie interdum loquuntur: id quod ipsorum grauisimæ auctoritati conceditur ac condonatur: estq; proinde omnis impropria ipsorum locutio citra calumniam interpretanda: & recte accipienda: cum igitur dicunt

diui-

diuina Verbum assumpsisse hominem, sic est interpretandum, assum-
psit humanam naturam, qua assumptione effectum est, vt idem esset Deus
& homo, &c.

Quæstio. V.

*Anne firma sit illa consecutio, non est facta unio in
natura, igitur in persona?*

EXISTIT tamen hoc loco quæstio subdifficilis, neq; silentio prætereū-
da. Anne partitio illa; siue distributio sit absoluta: Coniunctio aut in na-
tura, aut in persona effecta est: ac proinde sit firma illa consecutio necne, Nō
est effecta unio siue coniunctio in natura, igitur in persona? Ac non esse abso-
lutam illam partitionem: neq; firmam illam consecutionem: ex eo vel ma-
ximè potest intelligi: quia est aliquid aliud præterea, in quo potuit fieri coniū-
ctio, scilicet hic Deus: siue indiuiduum naturæ diuinæ. Hoc enim interest
inter naturam creatam & finitam: & inter naturam increatam & infinitam:
quoniam in natura creata indiuiduum naturæ: & hypostasis sunt vnum &
idem: solo autem nomine dissident, etenim hic homo: & hypostasis huma-
næ naturæ, ceu Cicero, sola distinguntur nominis appellatione. Quo effici-
tur vt in natura creata duo solū cernantur, natura scilicet ipsa & hypostasis
naturæ illius particeps, siue indiuiduum naturæ. At in diuina natura mul-
tum interest inter indiuiduum naturæ, & hypostasim naturæ: nam indiui-
duum naturæ diuinæ, scilicet hic Deus, cum tribus personis diuinis cōmunica-
tur, patre & filio, & spiritu sancto: Hypostasis verò naturæ, non item, vt pa-
ter, aut filius, aut spiritus sanctus. Ex quo iam liquet tria cerni in diuina natura
scilicet hanc deitatem, hūc Deū: & hypostasim siue personam.

PORRO autem secerni indiuiduum naturæ diuinæ: & hypostasim: esseq;
in diuina natura præter hypostasim: hunc etiā Deum cum tribus personis
communem: hinc colligi licet: nam in diuina natura omne abstractum suū
habet concretum: quæ ipsa sola significandi ratione differunt: vt pater & pa-
ternitas: Deus & deitas: At in diuina illa natura non solum reperitur deitas:
verum etiā hæc deitas: nam vna indiuidua deitas in tribus cernitur diuinis
personis: est igitur & in diuina natura hic Deus: significans indiuiduum diui-
næ nature, trium personarum cōmune.

ADDE quia Deus est vnus numero qui idem est pater & filius & spiritus
sanctus: sic enim traditur in symbolo Athanasij: quo fidei eius, quam pro-
fitemur

fitemur, decreta continentur, pater, filius, & spiritus sanctus non tres dii: sed vnus est Deus: At esse quippiam vnum numero: & esse hoc, sunt vnum & idem: Quare si Deus noster est vnus numero: igitur & hic Deus: præter igitur hypostases, est hic Deus in diuina natura.

NEQVE tamen quaternio in diuinam naturam inducitur, quemadmodum neq; Deus inducit quaternionem: idem autem valet Deus, quod hic Deus: hoc tamen interest, quoniam verbo Deus, numeralis vnitas non significatur, quæ tamen ipsa verbo, hic Deus, apertissime declaratur.

Caiet. 3.
p. q. 2 ar.
2. ad. 2.

HÆC est Caietani sententia: Argumentum vero initio positum ita diluendum putat, vt dicat, personam siue suppositum accipi duobus modis, complete scilicet & incomplete: Persona complete accepta, est res singularis naturæ particeps, incōmunicabiliter tamen. Persona vero incomplete, est res singularis particeps naturæ duntaxat. Persona vero hoc modo accepta, affecta est ad personam priori modo acceptam vt superius ad id quod sibi subiectū est. Quo efficitur vt personæ nomine non solum significetur hypostasis naturæ, verum etiam habens naturam, quoniam vero habens naturam in Deo, non solum est Deus, verum etiam hic Deus, hinc efficitur, vt appellatione personæ quod ad Deum attinet, non solum hypostasis: verum etiam indiuiduum naturæ, hic Deus videlicet, contineatur: Ac proinde sit absolutissima illa distributio, & firmissima consecutio: namq; personæ nomine non solum significatur persona simpliciter, verum etiam persona vt significat habens naturam, siue indiuiduum naturæ, quod ipsum est hic Deus subsistens in diuina natura. Hæc tradit Caiet. in explanatione articuli secundi, quæstionis secundæ libri tertij summæ D. Thom. hanc eandem sententiā primo quoq; libro. q. 3. ar. 3. expressit, itemq; .q. 39. ar. 4.

HÆC tamen sententiā periculosa est & falsa: periculosa quidem quoniam videtur indiuidua quaternitatem inducere: falsa verò, quoniam contrariā ac repugnans illi sententiā vera est. Ac inducere Caietanum quaternionem in diuina, verba ipsius apertissime declarant: sic enim ait, sequitur quod præter hypostases inueniatur ibi hic Deus: significans indiuiduum naturæ diuinæ cōmune tribus personis. Iam nobis licet in hunc modum argumentari. Qui in diuina aliquid præter hypostases introducit, illud videtur hypostasibus adiungere: at diuinæ hypostases sunt tres: Quartum igitur aliquid, illud introducens, adiungit, introducit autem Caiet. præter hypostases tres, hunc Deum: quartum igitur aliquid adiungit: id quod ecclesiæ decreto cum reprehensū, tum damnatum est. Extra de Trinitate & fide cathol. cap. Damnamus.

Extra de
Trini &
fide cat.
c. damna
mus,

Porro

Porro autem esse falsam hanc Caietani sententiam ita ostendo. Illud siquidē hominem rogatum volo, referendum ne sit, illud hic Deus, ad naturam: aut hypostasim, aut ad aliquid aliud: non ad aliquid aliud: in Deo siquidem, hæc duntaxat spectantur: suppositum scilicet & natura, hæc scilicet deitas: quæ eadem numero cum tribus diuinis personis communicatur: referendum igitur est illud, hic Deus, ad naturam: aut ad hypostasim: si refertur ad hypostasim: falso ergo esset Caiet. hunc Deum esse indiuiduum naturæ diuinæ triū personarum commune: nam hypostasis diuina est incōmunicabilis, referatur igitur oportet ad naturam diuinam eandem numero in tribus personis: significat igitur, hic Deus, diuinam naturam, qua subsistens est, id quod & ipse Caiet. sensit: est enim, inquit, hic Deus, subsistens in natura diuina. Hoc vero minus rectè videtur esse dictum: nam subsistere, vt diuinæ naturæ conueniat: subsistere tamen in natura soli personæ: & hypostasi conuenit: at de sententia Caiet. hic Deus non significat hypostasim, non igitur hic Deus significat rem subsistentem in diuina natura: vel certe diuina natura subsistit in diuina natura: namq; hic Deus significat diuinam naturam sub ratione subsistentis. Adde quia si hic Deus significat rem subsistentem in diuina natura, subsistens autem in diuina natura est persona: significat igitur hic Deus diuinam personam. Hæc Caietani sententia, vndiq; seipsam demolitur & euertit.

QVOCirca in diuina illa: & immensa natura, nihil præter essentiam: & hypostases, statuendum: ac ponendum est: quæ quidem hypostases sunt ipsa met essentia diuina: ac proinde non cadit in diuina rerum quaternio: nam essentia nihil est adiunctum personis, neq; accedit ad numerum: vt quæ sic idem quod persona: sola ratione significandi disidens à persona: nam essentia significatur vt natura: persona vero vt subsistens in natura: Eadem tamen res est suppositum & essentia: essentia, quatenus significatur vt natura: suppositum, quatenus significatur vt subsistens. Hinc iam efficitur, vt Deus significet cum diuinam naturam, tum diuinam hypostases, diuinam quidem naturam formaliter, & distincte, siue definite: hypostases vero ipsas, connotatione quadam, et indistincte: significat enim nomen Deus diuinam naturam: interim connotando quod insit in persona: Etenim nomen Deus significat essentiam diuinam, vt in habente ipsam, habens autem diuinam essentiam, de Thomæ sententia. i. p. q. 39. ar. 4. est suppositum diuinum, significat tamen nomen Deus definitam ac certam hypostasim, adiunctione verbi notionem declarantis: nam cum dicimus Deus genuit Deum: verbum Deus ad solam

Thom.
3. P. q. 2.
ar. 2.

Thom.
1 P q 39.
ar. 4.

patris

patris hypostasim refertur, solus enim pater generat: ut filius solum generatur. Quoniam vero diuina natura est eadem numero in tribus personis: hinc fit ut idem valeat Deus: atq; hic Deus: ac proinde hic Deus, primum quidem & formaliter significet naturam diuinam, quæ eadem est in tribus personis: deinde vero, & connotatione quadam significat personam diuinam: exprimit enim diuinam naturam hanc, interim connotando quod insit in persona. Quare hic Deus, significat distincte diuinam naturam numero vnam: indistincte vero personam, quam eadem tamen distincte declarat adiuncta notione. Accipitur igitur hic Deus, primum pro diuina natura, in concreto tamen: deinde vero pro supposito, quod est particeps diuinæ naturæ: ita fit, ut hic Deus non sit aliquid præter hypostases: aut naturam: sed sit ipsamet essentia diuina significata in concreto: siue in supposito: estque proinde absoluta illa distributio. s. vnio verbi incarnati, aut effecta est in natura, aut in persona: namq; appellatione naturæ continetur etiam hic Deus: quæ eadem diuina essentia cum sit terminus secundarius vnionis huiusmodi (terminat enim coniunctionem illam admirabilem, qua in diuino supposito existit) hinc efficitur, ut hic Deus sit & secundarius terminus vnionis.

CONCEDIMVS igitur Caietano esse in diuina natura hunc Deum: & Deum nostrum esse vnum numero Deum: & hunc Deum: non tamen damus, hunc Deum, esse aliquid præter hypostases: aut naturam: sed esse ipsam eandem diuinam essentiam, ut in suppositis: Est enim hic Deus, pater, filius & spiritus sanctus.

Quæstio. VI.

Anne huiusmodi duarum naturarum in vna Verbi Dei persona coniunctio: aliquam eidem persone compositionem attulerit?

EX posuimus quo pacto sit duarum naturarum vnio effecta: ac docuimus non sic esse vnionem illam admirabilem effectam, quod vna natura in alteram sit commutata: aut vna quædam tertia natura ex duabus coaluerit, sed quod duæ naturæ in eadem Verbi Dei hypostasi conuenerint: Quocirca addubitari non immerito iam potuit. Vtrum illa duarum naturarum in eadem Verbi Dei hypostasi conspiratio atq; coniunctio compositionis aliquid eidem personæ attulerit? Certe D. Ioannes Damascenus multis in locis, de fide orthodoxa libro tertio, testatur diuinam illam hypostasim post carnis assumpti-

sumpti-

*Ve q. Caiet. quic
na aliud unquam
affirmavit. Post
197 Caiet. ut
hic sensu termi-
atur, neq; falsa
ea periculosa ut
dicitur*

sumptionem euasisse compositam: Nonnullos igitur rei propositæ confir-
mandæ gratia locos in medium proferemus. Principio cap. eiusdē libri. 33. sic
inquit. Verbi Dei hypostasis ante carnis assumptionē simplex, nihil cōposi-
tionis habēs, incorporea, & increata erat: at assumpta carne, effecta est & car-
nis ipsius hypostasis, euasitq; composita cū ex diuinitate quā semper habuit,
tum ex carne quam assumpsit: & in duabus cognita naturis, duarum natu-
rarum secum fert proprietates. Quocirca vna eademq; hypostasis & incre-
ata est per diuinitatem, creata per humanitatem, visui subiecta, & ab aspe-
ctu remotissima. Aliās, inquit, cogimur vel Christum diuidere: si duas
ipsi hypostases tribuimus: vel naturarum differentiam negare: ac conuer-
sionem, confusionemq; inducere. Eandem sententiam expressit cap. 7. itē
c. 3. sic. n. ait. Duæ ipsius naturæ hypostasi ipsius coniungūtur, vnā hypostasi
cōponētes. Eandē. c. 5. sententiā protulit, sic inquit: In diuina illa: & recōdi-
ta Verbi Dei: & dñi nostri IESV Christi dispēsatione, duas naturas, diuinā. s.
& humanā cognoscimus: quas easdē mutuo copulatas: & secundū hyposta-
sim vnitas esse confitemur: vnā autē hypostasim ex duabus naturis effectā
compositam: seruariq; dicimus duas illas naturas & post vnionē, in vna eaq;
composita hypostasi, in vno videlicet Christo, inque ipso vere inesse, ac præ-
terea naturales ipsarum proprietates.

Damaf.
3. li. c. 33.

Damaf.

HÆC est illa sententia quæ à Lombardo libro tertio dist. 6. prolata secundo
loco, à Theologis sic explicatur, vt dicant: quatuor ipsam capitibus cōtineri.
Primum caput est, in incarnatione anima et corpus cōuenerūt, non quidem
ad efficiendū vnū suppositū, sed in vna Verbi persona: quo effectū est, vt ani-
ma, corpus, et diuinitas in eadem hypostasi conuenerint.

Magist.
3. sc. d. 6.

SECYNDVM caput, duæ illæ naturæ ita sunt inter sese in vna eadēq; hy-
postasi coniunctæ, vt interim naturales proprietates seruent: ac proinde quæ
diuinitatis sunt propria, de supposito illo per cōcretum humanæ nature sig-
nificato, quæ vero humanæ nature sunt propria, de eodem supposito per con-
cretum diuinæ nature explicato, dicātur. Etenim Deus est ex virgine natus,
Deus est cruci affixus, Deus mortem pertulit. Item homo ille est mundi
effector, præpotens, æternus: rebus omnibus consulens, omnia contuens.

TERTIVM caput. Ipsa Verbi persona ante carnis assumptionem simplex
erat, at carne assūpta effecta est cōposita, cōposita inquā ex diuina et huma-
na natura: nō tamen effecta est alia, sed eadem petmansit: nā quæ prius erat
Verbi Dei solum persona: effecta est per incarnationem hominis persona,

E sub

subsistit ergo vna Verbi hypostasis & in duabus: & ex duabus naturis.

QUARTVM caput. Diuina illa Verbi persona vt sit facta hominis persona, non tamen est facta persona. Hæc quatuor capita videtur Damasceni sententia complecti: quam eadem Theologi nostri vt veram, & fidei catholice consentaneam amplectendâ, & interpretandâ existimauerunt: tertium tamen caput minus probant: nempe quia cõpositio cū diuina persona minimè congruat. Nam cõpositio tollit simplicitatē: Hypostasis autē Verbi simplicissima est, quemadmodū & diuina natura.

ADDE quia ex ijs quæ cõponūt, tertium aliquid efficitur, at diuina verbi persona non est effecta, ac constituta ex vtraq; illa natura.

ITEM componētia ita inter sese sunt affecta: vt vnū alterū perficiat: iam diuina & humana natura non sic sunt inter se affecta.

ITEM componētia sunt imperfecta: suntq; potestate cū re composita collata, hæc vero non cadūt in diuinā naturam.

ACCEDIT quia compositares non dicitur in ijs ex quibus componitur: At Christus dicitur & Deus & homo.

AD extremum componentia de se mutuo non dicuntur: at Deus & homo de se mutuo dicuntur.

QVocirca posteriores Theologi vt sensum illius secundæ sententiæ retineāt, compositionis tamen verbum omnino vitandum ac declinandū putant: ob eas quas in medium attulimus rationes: sic enim accipi cõpositio consuevit.

Caiet. 3.
p. q. 2. ar.
4.

Caietanus à compositionis vocabulo nō multū abhorret, dū modo aliquid, vitandæ calumniæ gratia adiungatur: est autem illud, quod compositio illa est inexplicabilis: vel quod illa compositio nō significat imperfectionē componentium: ob id autem non putat omnino repudiandum compositionis vocabulum: quia compositionis nomine significatur, illarū naturarū coniunctionem esse intimam & substantialem: vereq; esse: quāuis eandem minus intelligentia consequamur: hanc eandem causam asserit veteres impulisse: vt compositionis verbo vterentur: Quo eodem vtitur etiam Aug. vt referet Lombardus. 6. distinctione, tertij. Etenim. 13. de Trinitate libro sic ait: sic Deo coniungi potuit humana natura, vt ex duabus substantijs fieret vna persona: ac per hoc iam ex tribus, Deo scilicet anima & carne. Item libro sententiarum Prosperi sic ait Aug. modis omnibus approbamus, Sacramentum ecclesiæ, duobus cōstare, & duobus cōfici, visibili elementorum specie, & inuisibili domini nostri IESV Christi carne & sanguine, sacramento, & re sacramentali, id est, corpore Christi: sicut Christi

Augusi.

per-

persona constat, & conficitur ex Deo & homine: cum ipse Christus verus sit Deus, & verus homo. Omnis enim res illarum rerum naturam, & veritatē in se continet, ex quibus conficitur.

CÆTERVM cōpositionis nomen Theologi in hoc mysterio variē interpretantur, quorum interpretationes, lubet, docendi gratia, subiungere. Sunt qui compositionem ad subsistentiam, authore Magistro, referant: aiunt enim diuinam personam, qua verbum est, esse simplicissimam: qua vero subsistens est, esse compositam: vt quæ in duabus & ex duabus naturis subsistat. Non tamen illa persona simpliciter est facta: vt sit effecta hominis persona: vt supra ex posuimus. Hæc eadem distinctione vsus est D. Tho. lib. 3. q. 2. art. 4. inquit enim Verbi personam, secundum rationem personæ, quæ in eo posita est vt subsistat in natura, post vnionem euasisse compositam: siquidem vnum in duobus, & ex duobus subsistat. Idem secundo argumento occurrens ait, hanc compositionem non esse in partibus sed in numero positam: non enim duæ naturæ ceu partes vnum tertium conferunt: sed in vna hypostasi conuenerunt: quo modo dici potest compositum illud omne, in quo duo conuenerūt: vt musicum, & album. Ad eundem modum Augustini sententiam explanat interpretes qui trito in scholis vocabulo, glossator dicitur, de consecr. dist. 2. ca. Hoc est quod nobis. Sic enim inquit, quasi in se habet diuinitatem, & humanitatem, alterum naturaliter: alterum per vnionem: non enim ex homine, & Deo aliquid constituitur: sed sicut ad constitutionem alicuius totius exiguntur ad minus duo ita ad hoc, vt Christus sit Deus & homo, exigitur vt illa duo sint in eo. i. humana natura & diuina: nā & hac similitudine dicitur constare ex illis.

IOANNES Bona. 3. sent. d. 6. q. 2. compositionem interpretatur non quidem proprie. i. duarum rerum ad vnum aliquid efficiendum coniunctionem: sed latius ac minus proprie, hoc est, cum alio positionem, nam personalis vnio fuit quædam huius generis compositio: nam carnis assumptione effectum est, vt illa persona, quæ ante carnis assumptionem vnus duntaxat naturæ erat hypostasis, duarum naturarū hypostasis fieret. Hanc cōpositionem appellat Caiet. compositionem cum his, nam incarnatione effectum est, vt persona Verbi coniungeretur cum hoc quod est esse hunc hominem: non quia hunc hominem assumpserit: sed quia Deus adiūcta sibi humanitate effectus sit hic homo.

SCOTVS. 3. sen. d. 6. q. 3. compositionem referendam putat ad veram, & inconfusam duarum naturarum existentiam, ita enim inquit, vere insunt in

Thom;
3 p q 2.
ar. 4.

De cōse-
cratiōe.
d 2c. hoc
est.

Bona. 3.
sen. d. 6.
q 2.

Caiet. 3.
p. q. 2. ar.
4.

Scot 3.
sent. d. 6.
q. 3.

Verbo natura diuina, & humana: ac si personam componerent: reipfata men nulla est ibi compositio. Consentanea est huic interpretationi interpretis eius qui, vulgo glossa dicitur, explicatio. Christi persona cōficitur ex Deo & homine, id est, est verus Deus: & verus homo: non enim ex Deo: & homine aliquid conficitur, & constituitur: vnde August. Christus est vna persona, geminæ substantiæ: quia Deus, & homo: neq; Deus, huius personæ pars dici potest.

DVRANDVS 3. sent. d. 6. q. 3. Hanc compositionem ita accipiendam putat, vt sit compositio non quidem huius ex his tanquam ex partibus. Nam res in hunc modum composita pendet ex ijs ex quibus componitur: estq; ipsis posterior: sed vt sit potius compositio huius ad hoc non quidem per inhaerentiam vnius ad alterum, cuiusmodi est compositio accidētis cum subiecto: sed per dependentiam habitudinis relatiuæ, ita vt vnum sit inexistens alterum vero subsistensterminans respectum, & dependentiam inexistētis. Persona igitur illa diuina, quæ prius in diuina natura subsistebat, assumpta carne, per diuinam subsistentiam, assumptæ naturæ dependentiam terminauit.

HÆC accepimus à Theologis nostris quæ eadem & nos ipsi comprobamus. Vt tamen rem totam quam breuissimè explicemus: omniumq; sententias complectamur, adhibendam putamus hanc distinctionem: Cōpositio capitur bifariam vno modo pro multarum rerum ad vnum aliquid efficiendum coniunctione atque conciliatione: altero modo pro multarum rerum in vno aliquo concursu & conspiratione, dum modo illa multa inexistant: priori modo non cadit in Christum compositio: nam huius generis compositio ex multis ceu ex partibus conficitur: iam vero Christus ex diuina, humanaq; natura: ceu ex partibus minime constat. Quocirca minus Theologice & ad fidei sinceritatem accōmodate à Iustiniano imperatore alioqui pietatis amātissimo, dictū est, Christū ex diuina humanaq; natura ceu ex partibus esse compositū. Nam cū missō ad summū Pontificē Ioannē secundum edictō, suam de relegione Christiana sententiā explicaret, de Christi mysterio agens sic inquit. Ex vtraque natura, id est, ex deitate & humanitate, vnum Christum compositum dicentes: confusionem vnitati non introducimus: differentiam autem naturarum, ex quibus cōpositus est, significamus non interemptam propter vnitatē, quoniā vtraq; natura in ipso est. Cū enim compositionē dicamus necesse est confiteri, & partes in toto esse, & totum in partibus cognosci. Neq; enim diuina natura in

huma-

Du. 3. f. d. 6. q. 34

In corci
ljs tom.
1. ad cal-
cē.

humanam transmutata est, neq; humana natura in diuinam conuersa est. Colligit Iustinianus ita duas naturas in vno Christo conuenisse, vt nulla sit effecta naturarum confusio, ex eo quia Christum profiteamur ex duabus naturis esse compositum: iam vero compositio, partium distinctionem requirit: necesse est enim partes inesse in toto, & totum in partibus cerni. Quibus verbis aperte videtur Imperator sentire, Christum ex duabus naturis ceu ex partibus constare: quod tamen esse falsum multis iam argumentis docuimus. Hoc igitur loco minus erudite locutus est Iustinianus: sic etiam loquitur Damasc. lib. 3. cap. 4. Christum inquit, interdum ex altera partium nominamus: Deum videlicet, solum: aut hominem, solum. Ceterum compositio posteriori modo, huic mysterio congruit: Nam duarum naturarum effecta est in vna verbi hypostasi conspiratio, concursio: atq; coniunctio, omni sublata confusione.

Quaestio. VII.

Anne Christus ex duabus naturis subsistat?

EXISTIT hoc loco quaestio haud vulgaris. Anne recte dici possit Christum ex duabus naturis subsistere: quemadmodum dicitur in duabus naturis subsistere? Non esse abhorrentem hanc dicendi formam à fide christiana ex eo intelligi potest, quia viri doctissimi & de fide recte sentientes, eadem ipsa vtuntur. Damascenus. li. 3. c. 3. sic ait: ex diuinitate siquidem, & humanitate perfectum Deum, & perfectum hominem: eundem & esse, & dici, ex duabus & in duabus naturis confitemur. Diuus Athanasius testatur Christum eò esse perfectum hominem, quia ex anima rationali, & humana carne subsistat. Magister eandem dicendi formam frequenter vsurpat. 3. sen. d. 6. & 7. quae eadem vtitur ecclesia, cum Episcopus constituitur. Credis, inquit, vnum, & vnicum filium Dei in duabus: & ex duabus naturis? Respondet is qui instituitur, Credo.

Damasc.

Athanas.

Magist.

CAETERVM minus esse congruentem hanc dicendi rationem cum Christi mysterio ex eo perspici potest: quia in Christo vnica est ^{subsistentia} substantia, diuina. s. ad quam humana natura assumpta est: quaeue est diuinæ naturæ cum humana communis: non enim Dei Verbum incarnatum humana, sed diuina prorsus subsistentia subsistit: non igitur ex humana natura subsistit, neq; humana natura ipsi est ratio subsistendi.

* abs. substantia,

HUIUS porrò quæstionis hæc est explicatio. Subsistere duobus modis accipitur, simpliciter videlicet, & in tali natura, vtrunq; conuenit Verbo Dei: est enim simpliciter subsistens, & in diuina, humanaque natura subsistens. Subsistere simpliciter & in diuina natura conuenit Christo eo quia est Verbum Dei: quia enim Verbum, hoc est, persona proprietate distincta, subsistens est: quia verò diuinum Verbum in diuina natura subsistens est: ex diuina tamen natura persona illa diuina consequitur & quod simpliciter subsistat, & in diuina natura subsistat. Subsistere vero in humana natura conuenit Dei Verbo, eo quia incarnatum est, nam carnis assumptione effectum est, vt Deus esset homo: quoniã vero homo est Dei Verbũ, proinde in natura humana subsistit. Hinc iam intelligitur, Dei Verbũ ex humana natura subsistere, esseq; humanam naturam illi rationem subsistendi, non quidem simpliciter: & omnino, sed in tali natura. s. humana: estq; proinde in Christo duplex subsistendi ratio, vna ex esse diuino: altera ex esse humano profecta, idq; tam in fieri quam in facto esse, vt dicitur. Ac ratio subsistendi in diuina natura in fieri: est generatio eterna per quam Verbum ipsum esse diuinũ consequitur: in facto vero esse, est esse Deum. Subsistendi porrò in humana natura ratio in fieri, est humanæ naturæ assumptio: in facto esse, est esse hominem. Vt igitur sit in domino IESV Christo vnica subsistẽtia: siue vnica subsistendi ratio simpliciter, est tamen duplex subsistendi ratio in tali natura, quemadmodum docuimus.

DE RATIONE SIVE QUALITATE

coniunctionis.

Qualis sit illa coniunctio?

DOCVIMVS humanam naturam Dei Verbo esse coniunctam: atq; ita coniunctam: vt non in natura, sed in diuina persona Verbi sit effecta coniunctio, reliquũ est, vt explanemus qualis nam sit illa coniunctio: nam supposito siue hypostasi varie coniungi aliquid potest, aut enim secundum substantiam: aut accidentario coniugitur: secundũ substantiam, personæ coniunguntur omnia interna: siue totũ conficiat: vt manus, pes, &c. siue ad essentiã attineant, vt natura ipsa, quæ cum hypostasi comunicatur. Accidentario coniunguntur hypostasi omnia accidentia, siue inhaereat in supposito: vt albedo & magnitudo: siue adiaceat, vt vestis.

Quæstio

Quaestio. VIII.

Sit ne illa unio substantialis an accidentaria?

EXQVIRENDVM nobis igitur est, quo genere cōtineatur persona-
lis hęc naturę humanę cū verbo coniunctio. Certe D. Paulus sensisse vi- Phil. 2.
detur hanc coniunctionē esse accidentariā: vt qui confirmet Christū Dei filiū,
hominum similitudinē gessisse: & habitu inuentū esse vt hominem: natura
igitur humana D. Pauli testimonio & sententia Verbo Dei ceu habitus cō-
iungitur: at habitus accidentario rei coniūgitur: vt qui adiaceat: non in fit in
re vestita, confert enim vestis esse vestitum: quod ipsum est accidentarium.
Quamuis enim vestis sit substantia: esse tamen vestitū, est esse accidentariū:
nempē quod rei accedat naturali essentia perfectę: & absolute. Ad eundem
etiam modum, vt sit natura humana in substantijs, quia tamen adiuncta est
rei naturali essentia perfectę, proinde accidentario coniuncta est: largiturq;
rei cui coniungitur, esse accidentarium, quemadmodum indumentum rei
vestitæ esse accidentariū tribuit.

QVO circa notandum est hoc loco, duplicia esse, quę largiuntur esse accidē-
tarium: quædam enim sunt suapte natura accidentia: vt albedo: magni-
tudo: hæc enim & suapte natura sunt accidentia: & esse accidentarium lar-
giuntur, quippe cum rebus adueniant naturalem essentiam consecuti: sunt
alia quę suapte natura sunt illa quidem substantiæ, esse tamen accidenta-
rium præstant, vt quę rebus naturali essentia perfectis adiungantur, vt om-
nia indumentorum genera. Cum igitur natura humana à verbo assumpta
sit substantia: accesserit autem rei naturali essentia perfectę, personæ. s. & hy-
postasi Verbi: hinc fit, vt videatur eidem ceu vestis esse coniuncta: ac proinde
non essentielle sed accidentarium esse tribuerit.

HANC porrò sententiam illa duo maximè confirmant: & quia natura hu-
mana non pertineat ad essentiam Verbi: nō enim natura humana est in di-
uinam essentiam commutata: iam vero quod de re dicitur, & ipsius naturā:
& essentiam minime attingit: accidentario & fortuito in re illā dicitur, &
quod natura humana sit Verbi instrumentum: iam autē omne instrumentū
externum aliquid: & aduentitiū est.

ADIVNGVNT hæretici, quę differunt supposito: accidentario coniun-
guntur, Deus & homo assumptus differūt supposito, accidētario igitur cō-
iungūtur. Quocirca ponunt heretici quinquuplicem coniūctionis modum

hominis assumpti cum Deo: per inhabitationē .s. per affectum, per actionem, per dignitatem & honorem, per appellationem. Per inhabitationē homo assumptus Deo coniungitur, quatenus verbum in ipso ceu in tēplo inhabitat. Per affectū, quatenus voluntas hominis cum diuina voluntate semper congruit: per actionem, quatenus est diuinę actionis instrumentum: per honorem, quatenus eodem ac pari vterq; honore afficitur, nam cum Verbum Dei colitur, & assumptus homo colitur. Per appellationem, quatenus deitatis appellatio homini attribuitur, dicimus enim hominem illum esse Deum. Hęc porrò quincuplex coniunctionis ratio accidentaria est.

AT recta de mysterio Christi persuasio tradit, hanc qua de agimus, coniunctionem esse substantialem, naturamq; humanam assumptam à verbo & esse substantiam: & largiri eidem esse substantiale. Id vero hisce rationibus confirmo. Id largitur esse substantiale rei alicui, quod de re illa dicitur in ea quæstione, quare rei natura, & essentia exquiritur: nihil enim sic dicitur, quin ad rei naturam: & essentiam attineat: At humana natura dicitur de Christo in ea quæstione, qua quid est res quæritur, nam rogati quid est Christus aptissime respondetur, esse Deum & hominem: relinquatur igitur humanam naturam esse substantiale Christo tribuere.

ITEM humana natura largitur Christo esse hominem: at esse hominem est esse substantiale: largitur igitur eidem esse substantiale: ac proinde cōiunctio est substantialis, non accidentaria. Prior sumptio hinc intelligitur, quia natura humana sic est à verbo assumpta, vt ipsius iuteruentu verè & simpliciter, non sola autem intelligētia, similitudine, specie, aut repræsentatione idem verbum sit homo. Neque est quod nobis aduersarius opponat hoc loco illam dicendi formam à Paulo usurpatam: Christum videlicet esse in similitudinem hominum factum: & σχήματι. i. habitu, siue specie & figura inuentum esse hominem, nam huiusce sententię explanationem paulo post subiungam.

ITEM si natura humana verbo accidentario esset coniuncta, non verè diceretur Christum esse hominem: sed esse humanatum: quemadmodum homo veste indutus, non dicitur vestis, sed vestitus: at omnes etiam hæretici Christo domino hominis appellationem tribuunt, non igitur humana natura ipsi accidentario ceu vestis coniungitur. Cum autem dicitur verbum illud diuinum humanatū: siue incarnatum, illa attributio est denominatiua voce duntaxat, non re ipsa, nam forma appellationem tribuens non hæret

in ver-

in verbo: sed eidē hypostatice coniungitur: quo eodem denominationis genere, ferrum dicitur ignitū.

ADDE his: Quia si esse hominem Christo accidentario conueniret, esse humanum Christi multo esset ignobilius, quam humanum esse nostrum, vt quod sit esse substantiale: iam vero esse accidentarium multo est ignobilius quā esse substantiale. Hoc vero quā est impiū sentire: & asserere?

ACCEDIT, quia Christus hominum neq; genere, neq; specie contineretur, ac proinde ipsius mors nihil nobis vtilitatis attulisset.

AD extremum, Arist. authore, quod verè est, id est, substantia nulli accidit, humana natura est substantia, nulli igitur accidit: idq; eo vel maximè confirmatur, quia diuina persona nullum esse accidentarium potest admittere: quippe cum non possit esse subiectum inhærentiæ: vt satis constat. Hæc est pia ac recta de diuina illa coniunctione persuasio, quam eandem Alexander confirmauit, ita statuens ac decernens, cum Christus sit perfectus Deus: & perfectus homo, mandamus, quatenus sub anathemate interdicas, ne quis de cætero audeat dicere, Christum, secundum quod homo non esse aliquid. Quia sicut Christus verus est Deus: ita verus est homo: ex anima rationali: & humana carne subsistens. Certe non esset Christus verè homo, si humana natura ipsi accidentario conueniret. In hac eadem sententiā sunt omnes sacri: & orthodoxi doctores: asserentes Christum verum, ac plenum esse hominem: verum quidem, quoniam verè: ac re ipsa & simpliciter habet humanam naturam, non intellectu: aut imaginatione, non specie, aut habitu, aut ex parte: plenum verò quoniam substantiā assumpsit ex corpore, & anima compositam. Aug. de Fide ad Pet. c. 2.

RELIQVA est aduersariorum argumētorum explicatio. D. Augustinus locum illum D. Pauli explanans, habitum in tria genera distribuit: scilicet in habitum animi, vt disciplinam vsu & exercitatione confirmatam, in habitum corporis: quomodo dicimus, vnum altero esse valentiorum: & in habitum eorum quæ exterius corpori accommodantur, quomodo dicitur homo vestitus, tunicatus, & petasatus. In omnibus autem hisce generibus ait, habitus nomen ductum esse à verbo habere, vt scilicet habitus in ea re dicatur, quæ nobis, vt habeatur, accedit: idq; quadrifariam, aut enim ita extrinsecus accedit vt commutet habentem: & afficiat, ipsum autem non mutetur, vt omnis habitus animi, afficit enim rem subiectam & immutat: ipse tamen nō afficitur: vel certe ita accedit, vt neq; afficiat, neq; afficiatur, vt anulus digito impositus: hoc vero tu mihi intellige de alteratione, quæ fit secū-

dum qualitatem absolutam. Aut ita accedit, ut & mutet: & mutetur, ut alimentum: mutatur enim ipsum, quatenus concoctum speciem amittit, mutat verò, quatenus corpori affert accessionem: ipsumq; valentius efficit. Est quartum genus, quod ipsum adueniens mutatur, habentem tamen non inamutat, ut vestis. Namq; vestis corpori accommodata, ad corporis specie transfertur: recipit enim omnem corporis conformationem. Hoc quartum genus dicit Aug. Christi mysterio congruere: nam Dei Verbum sic hominem induit, ut in homine mortalium conspectui exhiberetur: & hominem assumptum ad excellentiorem statum, nulla ipsi interim allata mutatione, perduceret.

Aug. 33. **SED** iam Augustini verba proferamus: ipse susceptor, verum hominem
q. 17. suscipiendo, habitu inuentus est ut homo, id est, habendo hominem inuentus est ut homo, non sibi, sed ijs quibus in homine apparuit. Quod autem dicit ut homo, veritatem exprimit. Nomine ergo habitus satis significauit.

Apostolus qualiter dixerit in similitudinem hominum factus, quia non transfiguratione in hominem: sed habitu factus est cum indutus est hominem: quem sibi uniens quodam modo: atq; conformans, immortalitati: & eternitati sociaret. Non ergo oportet intelligi mutatum esse verbum susceptione hominis, sicut neq; membra veste induta mutantur: quamuis illa susceptio ineffabiliter susceptum, suscipienti copularet. Natura igitur humana à Verbo Dei assumpta duabus maxime rebus cum habitu siue indumento consentit: & quia Verbum Dei hominibus intuendum præbuit: & quia ad diuinam sit personam accommodata: ipsiq; coniuncta, sit melior effecta.

Thom.
3. P. q. 2.
ar. 6 ad. 1

Bona. 3.
sent. d. 6.
q. 3.

BONA VENTURA hanc similitudinem in eo positam esse putat: quia quemadmodum vestis: siue habitus accedit rei naturali essentia perfectæ: itemq; significat adiacentiam duarum naturarum, siue substantiarum, conseruata vtriusq; substantiæ proprietate: ita etiam humana natura accessit personæ perfectionem naturalem ex diuina essentia consecutæ: sicque illi personæ coniungitur, ut interim vtriusq; naturæ proprietate conseruetur. Hinc colligit. D. Bon. posse dici, si modo pie ac recte intelligatur, naturam humanam uniri verbo quodammodo per modum accidentis. Etenim accidens, ut albedo, accidit rei iam perfectæ, & alieno nititur supposito, ad eundem modum Christi humanitas à diuina hypostasi sustentatur ex diuina natura naturalem perfectionem assecuta. Cæterum quia natura humana non adiacet extrinsece, neq; hæret in persona Verbi, proinde non omnino accidentario coniungitur diuinæ personæ, sed substantialiter.

D. Tho.

D. Tho. non negat accessisse naturam humanam rei iam completæ: negat tamen inde confici, accidentario illi coniungi: nam quod aduenit rei completæ, neq; esse præexistentis consequitur, accidentario aduenit: quo efficitur vt albedo sit accidens: namq; accedit rei iam completæ: neq; habet cōmune cum re subiecta esse, aliud est enim esse albi: aliud esse hominis, cui accidit albedo. Iam vero natura humana vt accesserit hypostasi naturali essentia perfectæ, quia tamen ad cōmunionem esse diuini, non quidem prout est naturæ, sed prout est hypostasis & personæ, assumpta est, proinde non cōiungitur verbo accidentario, sed secundum substantiam.

Thom.
3. P. q. 2.
ar. 6. ad. 2

EST quod obijci contra possit: inquit enim D. Thomas, albedinem propterea accidentario conuenire: quia aduenit rei iam completæ, neque ad cōmunionem eiusdem esse traducitur, aliud est enim esse albi: aliud esse hominis: contra quod res habet in natura humana verbo coniuncta. Cum triplex sit esse, essentia videlicet, existentia, & subsistentia, lubenter rogarem D. Thomam, cuius nam esse cōmunionem accidenti detrahat, an ne essentia? id quod ipsius verba præ se ferre videntur, ait enim aliud esse, hominis, & albi esse, videtur esse hominis & albi aliam atq; aliam essentiam declarare. Si igitur essentia & naturæ cōmunio detrahatur, non est quod hac re se iungatur accidens rei subiectæ accedens, ab humana natura: siquidem neq; humana natura sit esse essentia diuinæ naturæ, interuentu coniunctionis, consecuta.

SI cōmunionem esse existentia detrahit, falsum dicit, & secum ipsò pugnat: ac falso ipsum sentire eo intelligitur, quia accidens, non alia existentia existit: quam existentia rei subiectæ. Etenim Aristotele authore, accidens est ens, quia entis est affectio: iam vero si accidens haberet per se existentia, esset per se ens, ad hæc per se citra rem subiectam posset existere. Sibi vero ipsi repugnat, siquidem in ea sit sententia vt dicat, omnia quæ in eadem hypostasi cernuntur, existere per vnum, & idem numero. Si igitur de esse existentia sermo est, falsum est id quod asserit, accidens non habere idem esse existentia cum re subiecta cōmune. Vtrum vero natura humana à Verbo assumpta habeat idem esse existentia cum verbo cōmune, versari in controuersia consuevit: quæ à nobis post est explicanda. Multis placet, ijsq; viris doctissimis naturam humanam diuinæ personæ Verbi coniunctam habere propriam existentiam. Iam vero vt cōmunem subsistentiam detrahat fieri non potest: nam accidentis natura sic est comparata, vt neq; per se neq; per aliud subsistat: nā subsistere propriū est substantia.

Arist. 7.
Metap.

Tho. 3.
p. q. 17.
ar. 2.

QVO

3. sent. d.
6. q. 4.

QVOCirca sentiendum potius puto cum Bonau. & Durando. Etenim horum sententia, natura humana assumpta à Verbo, vt accesserit rei iam completæ, non tamen accidentario illi eidem couenit, siquidem non inest per inhærentiam, aut externam adiacentiam, namq; , vt ait Dur. humana natura aduenit personæ diuinæ iam completæ, in idem , quoad suppositum incidens, absq; inherētia: & hætenus, inquit, dici potest naturā humanam accidentario coniungi, &c.

SED redeamus eo, vnde defluximus: vt sit natura humana Verbo coniuncta per similes habitui, hoc tamen interest, quia natura humana est vnum hypostasi: & supposito cum Verbo Dei, ille enim homo qui est IESVS Christus, non alia subsistentia subsistit, quam diuina & increata: neq; hominis illi est aliud suppositum, quam diuinum: At habitus non est vnum hypostasi ac supposito cum habente: alia est enim vestis, & alia habentis vestem subsistentia: aliudq; suppositum.

AD hæc: habitus largitur habenti esse accidentarium, humanitas verò attulit Christo esse substantiale.

SECUNDVVM argumentum ita explicatur. Natura humana vt non pertineat ad essentiam Christi, qua Deus est, pertinet tamen ad essentiam Christi, qua hic homo est: Etenim natura humana sic est assumpta à Verbo, vt nō in ea solum, verum etiam ex ipsa suppositum illud diuinum subsistat: constituit enim natura humana Verbo coniuncta ipsam Verbi personam in esse humanæ personæ, ac quatenus constituit ipsam naturæ humanæ hypostasim, efficit vt Verbum Dei sit hic homo. Interest tamen inter suppositum humanum: & suppositum diuinum vt humanum: quoniam suppositū humanum, in & ex humana natura subsistit naturaliter: at suppositum Verbi in & ex humana natura per gratiam, ac diuinam liberalitatem subsistit. Namq; diuina bonitate & beneficentia effectum est, vt humana natura diuinæ personæ Verbi coniungeretur, ac proinde illud idem diuinum suppositum fieret humanæ naturæ suppositum. Ex quo iam intelligitur diuinam illam Verbi hypostasim, esse diuinæ naturæ hypostasim internè & naturaliter, humanæ verò, externè, & gratuito.

Caiet. 3.
p. q. 2. ar.
6. ad. 3.

SVNT qui vnionem hypostaticam distinguendam existiment: namq; vniri ac coniungi bifariam res possunt hypostasi, vno modo vt in sint in hypostasi: & eidem coniungantur: altero modo vt non solum in sint in hypostasi: verum etiam rei illi secundum hypostasim coniungantur: coniungi verò alicui secundum hypostasim, est rem aliquam ita inesse in hypostasi,

vt

vt hypostasis in illa, & ex illa subsistat. Hinc sequitur accidentia coniungi hypostasi: nempe quæ insunt in hypostasi, non tamen rei coniungi secundum hypostasim: quandoquidem hypostasis neq; in forma accidentaria: neq; ex forma accidentaria subsistat. Cum igitur natura humana sic sit copulata verbo: vt in illa & ex illa subsistat vt supra docuimus: efficitur, vt eidem coniungatur secundum hypostasim. i. secundum subsistentiam: ac proinde non accidentario: sed secundum substantiam.

TER TII argumenti explicatio est huiusmodi. Duplex est instrumentum: coniunctum vnum, & separatum alterum. Instrumentum separatum non assumitur ad vnitatem hypostasis: neq; hypostatica vnione ei, qui eo vtitur, coniungitur. Vt satis declarant ascia: & gladius quibus homines vtuntur. Instrumentum tamen coniunctum hypostatice vnitur ei, qui eo vtitur: vt manus: aut caput: partes enim totius coexistunt, vt ita loquar, ac consubsistent toti. Natura verò humana est instrumentum coniunctum diuinitatis, non autem separatum: ac proinde Verbo hypostatice coniungitur, & secundum substantiam.

EST tamen hoc loco magnopere notandum: non fuisse effectam coniunctionem naturæ humanæ cum Verbo diuino per modum instrumenti: partim quia instrumentum quæ instrumentum est non adsumitur adduciturue ad vnitatem hypostasis: At humana natura sic est diuino Verbo coniuncta vt fuerit ad vnitatem hypostasis assumpta: partim quia toti trinitati effecta fuisset coniunctio: nã vnio instrumentaria qua huiusmodi in efficientia consistit: iam quæcunq; Christus interuentu naturæ humanæ exequabatur: eadem & pater, & spiritus sanctus exequabantur. Pater, inquit, in me manens ipse facit opera: Non igitur natura humana Verbo Dei est coniuncta per modum instrumenti: vt sit tamen instrumentum: instrumentum autem coniunctum: non separatum: quo pater, filius & spiritus sanctus ad diuinas actiones obeundas vtentur.

Ioan. 14.

CVM itaq; admirabilis hæc humanæ naturæ cum Dei filio coniunctio: sit coniunctio in essendo, non vero in efficiendo, natura enim humana sic coniuncta est Verbo, vt ad communionem diuini esse sit assumpta: non autem vt sit instrumentum solum diuinæ efficientiæ: item hanc coniunctionem illud consecutum est, vt Deus esset homo: non solum autem vt hominis interuentu, actiones obiret: sequitur minus recte comparari huiusmodi vnionem cum coniunctione animi cum corpore ceu instrumento coniuncto, id quod paulo post diligentius exquiremus.

AC

Cyrrillus
in episto
la ad mo
nachos
Ægypti.

ACVNIONEM hanc esse essentialem non instrumentariam, Cyrillus author grauisimus declarat his verbis, hunc Emanuelem, non tamquam instrumenti officio assumptum, testatur scriptura, sed tanquam Deum verè hominem effectum. Porro cum sancti diuinorum mysteriorum interpretes naturam humanam instrumentum Verbi esse dicunt, id accipiendum est per quandam consecutionem. Nam ex vnione, vt ita loquar, in essendo consecuta ac profecta est vnio in efficiendo: illa enim prior est, hæc posterior, nobis tamè cognobilior, &c.

Phili. 2.

HÆRETICORVM argumentum diluitur negata propositione minore iam enim ostendimus in Christo esse vnicū duntaxat suppositum, idq; diuinum: quod in duabus naturis humana. s. & diuina subsistit. Valeat ergo impiissimus Nestorius qui duas Christo hypostases tribuens: naturam humanam assumptam fuisse asseruit per modum instrumenti, non per subsistentiam, &c.

Quæstio. IX.

*Vtrum in rebus creatis reperiatur vnio & coniunctio aliqua:
cui hæc qua de agitur, sit similis?*

QVONIAM D. Paulus hanc sacratissimam vnionem cum vnione habitus, & applicatione: siue accōmodatione ad habentem comparatam esse voluit: postulare hic iam locus videtur, vt exquiramus: Anne in rebus à Deo effectis, vnionis aliquod genus cernatur, cui hæc, qua de agitur, vnio similis esse videatur. Conuenit igitur inter Theologos de affirmatione: varij tamen varia proferunt vnionum genera: in quibus Scotus hanc vnionem similitam esse asserit vnioni ei qua forma accidentaria cum re subiecta coniungitur. Etenim in huiusmodi coniunctione duplex cernitur habitudo siue affectio accidentis ad rem subiectam: vna informantis ad rem quam informat: altera posterioris ad id quod est prius è quo forma accidentaria pendet, non tanquam ex causa (nisi forte vt materia, id quod recidit in priorem affectionem) sed tanquam ex terminante ipsius actualem existentiam: quod ipsum terminationis genus dicitur, sustentare dependentiam, siue sustentificare. Inter vtramq; habitudinem interest plurimum. Nam illa prior imperfectionem continet, scilicet potentiam rei subiectæ, quæ à forma accidentaria ceu ab actu secundo perficitur: hæc vero posterior habitudo,

Scot. 3.
sen. d. 1.
q. 1.

do,

do, nihil imperfectionis affert rei subiectæ: sed prioritatē dūtaxat naturæ, & vim ad sustentandam alterius naturæ dependentiam.

VNIONEM igitur Verbi incarnati per similem esse dicit vnioni accidētis cum re subiecta, quo ad posteriorem habitudinem dūtaxat: Namq; humana natura affecta est ad diuinū suppositū, ceu ad id quod terminat, quodue sustinet ipsius dependentiam.

ADDE, inquit, Gabriel, quia accidens & res subiecta cōmunem habent per cōcretionem, denominationem, & appellationem. Etenim ex albedine res subiecta dicitur alba: & quæ insunt in re subiecta, dicuntur in accidente per concretionem: nam album est musicum: album est deambulans: albū est homo: est animal. Ad eūdem modum ex humana natura assumpta, Dei Verbum hominis appellationem consecutum est, & quæ Dei sunt propria, in homine illo dicuntur: dicitur enim homo ille, creator, dicitur Deus omnipotens. Accedit ijs, ait Bona. quia forma accidentaria accedit rei, naturali essentia perfectæ, neq; largitur illi esse: sed hærens in supposito alieno, ab eodem sustentatur. Adeundem prorsus modum humana natura accessit diuinæ personæ iam absolutæ, & perfectæ, neque largitur illi esse: sed ad communionem diuini esse assumpta, diuina hypostasi sustentatur.

Gabr. 3.
sent. d. 1.
q. 1.

Bona. 3.
sent. d. 6.
q. 3.

SVNT qui hanc comparisonem minus probent: siquidem per vtramq; habitudinem forma accidentaria rei subiectæ accidentario coniūgatur: vnio autem naturæ humanæ: ac coniunctio cum diuina verbi hypostasi substantialis est. Hæc Caietani refutatio minus valet ad infirmādam allatam comparisonem: siquidem propositū est viris Theologis afferre aliquod vnionis genus, quod sit simile vnioni Verbi, non idem: iam vero similitudo non est aliquorū plena cōsensio: sed in certis quibusdā conspiratio.

Caiet. 3.
p. q. 2. ar.
6.

DVRANDVS similem esse tradit hanc diuinam vnionem insitioni: qua vnus arboris ramus, & surculus alteri inseritur. Etenim in vnione per insitionem tria conspiciuntur: scilicet continuatio rami insiti cum arbore cui inseritur, quæ fit per contactum: vtriusque naturæ distinctio: non enim id quod per insitionem adiungitur, in naturam eius cui adiungitur, cōmutatur. Est præterea vnitas suppositi: nam idem vtriusq; rami truncus est, vno eodemq; trunco vtriusq; arboris surculi sustentantur. Excepto itaq; primo membro, reliquis duobus membris vnio Verbi incarnati est per similes. Nam humana natura, & diuina in vna Verbi hypostasi coniungūtur, conseruata interim vtriusq; naturæ proprietate: estq; natura humana in diuino supposito quasi insita: & ab eodem sustentata. Huic comparationi diuinæ

Du. 3. s.
d. 1. q. 1.

literę

litere videntur admodum suffragari: quæ Christum radicem Davidis appellat. Ego, inquit Christus apud Ioannem in Apocalypsi, sum radix David: stella splendida: & matutina. Quemadmodum enim ex radice, siue ex trunco: & ex ramo insito fit vnum quiddam insitionis interuentu: ita ex diuina persona ceu ex radice ac trunco, & ex humana natura, ex Davidis semine propagata, effectus est vnus Christus, interuentu incarnationis ceu cuiusdam insitionis. Itaq; diuina persona est truncus: diuina natura naturalis huius trunci ramus: humana natura ex virgine sumpta, & diuinæ personæ coniuncta, ramus est insitus: ipsa incarnatio, veluti quædã est insitio.

CAIETANO hæc comparatio non probatur: partim quia huiusmodi locutio metaphorica est: partim quia ramus insitus & naturalis non sunt vnã hypostasi: nempe qui specie dissident: iam autem quæ dissident specie substantiæ, vt sint vnum numero fieri non potest. Etenim auctore Aristo. 5. Metaphy. quæ sunt vnum supposito: sunt vnum numero: quæ autem sunt vnũ numero, sunt vnum specie: non tamen contra. Quæ igitur dissident specie: numero etiam differant necesse est: ac proinde hypostasi. Videntur tamen ramus insitus & ramus naturalis esse vnũ supposito: propter continuationem in vno eodemq; trunco.

NOS contra illud obijcimus Caietano: quæcunq; sunt vnũ continuitate, sunt vnum numero ac supposito: sed ramus insitus: & ramus naturalis in trunco cohærescunt: sũt igitur vnũ supposito, totali tamen, & radicali, vt ita dicam, non tamen partiali: vt manus: & vlna, quæ cum manu cohærescit.

D. Thomas hanc vnionem per similem esse asserit vnioni animi cum corpore, namq; anima corpori coniungitur bifariam & vt forma materiæ: & vt instrumento, quo vtitur ad obeundas vitales actiones. Prior illa coniunctionis ratio ab hoc sacrosancto mysterio aliena est: namq; anima sic iungitur corpori vt materiæ: vt ex anima & corpore certa quædam natura oriatur: At humana: & diuina natura sic coniunctæ sunt, vt interim ex illarum coniunctione non extiterit vna aliqua natura. Posterior tamen coniunctionis ratio huic mysterio congruit. Etenim diuina natura humana natura sibi coniuncta vtitur ceu instrumẽto cõiuncto.

NOBIS non placet huiusmodi similitudo: partim quia vnio instrumentaria posita est in causando: ac proinde huiusmodi vnio in actione consisteret: vt visum est Nestorianis: partim quia instrumentum coniunctum, & id cuius est instrumentum, sunt indiuisa & cohærentia, diuina autem & hu-

mana

mana natura non sic habent: nisi forte dicas hasce duas naturas esse indiuisas & vnitas hypostasi: id quod verissimum est, & haec tamen instrumentaria similitudo, non omnino aspernanda est: siquidem prisci diuinorum mysteriorum interpretes ipsam recipiunt, asserentes humanam Christi naturam esse diuinitatis instrumentum.

CÆTERVM illud omnino fatendum est, hanc Verbi vnionem esse singularem: iuxta illud Hier. Nouum faciet dominus super terram, &c. Neque posse in rebus effectis aliquod vnionis genus reperiri, qui cum hoc valeat comparari: quod cum hoc mysterio omnino, licet aliqua ex parte, congruat atque consentiat: præ ceteris tamen vnio per in-sitionem, est huic sacrosancto mysterio accommodata.

Hier. c. 31

Quæstio. X.

Vtrum hæc vnio sit creatum aliquid, & vtrumue sit in relatis?

ILLVD præterea exquirendum diligenter est, id quod ad qualitatem huiusmodi vnionis pertinet. Vtrum huiusmodi vnio sit creatum aliquid, vtrumue sit in relatis? Ac esse increatum aliquid hinc vel maximè ostendi potest, quia huiusmodi vnio inest in diuina persona: Etenim vnio in rebus inest ijs, quæ inuicem coniunctæ sunt: at diuina persona humanæ naturæ est coniuncta: inest igitur in ipsa vnio: At quod inest in Deo, diuinum quiddam est & increatum: est igitur vnio hæc, quæ nobis est ad explicandum proposita, diuinum aliquid, & increatum.

ACCEDIT, quia huiusmodi vnio: aut significat actionem: cuius interuentu Deus creaturam secum coniunxit: aut habitudinem aliquam, relationemue rerum coniunctarum: fieri non potest vt significet relationem, vt iam ostendimus: significat igitur diuinam actionem: At diuina actio est ipsa met diuina essentia: est igitur vnio diuina essentia: ac proinde increatum aliquid.

PORRO vnionem non esse in relatis hinc perspicitur potest. Vnio Verbi incarnati est substantialis, non accidentaria, vt docuimus: at relatio est in accidentibus: non est igitur huiusmodi vnio relatio.

ADDE, quia omnis relatio, aut quantitatis aut mensuræ, aut actionis passionisue, auctore Aristo. est consequens: non videtur autem cuius sit conse-

Arist. 5.
Metaph.

E quens

quens huiusmodi relatio : non quantitatis aut mensuræ, vt satis liquet, neque
 itidem actionis passionis uè: partim quia actio, & passio versantur in quali-
 tatibus alteratiuis: in quibus tamè hæc unio minime versatur: partim quia
 huiusmodi relatio omnibus diuinis personis cõueniret: quippè quarum actio
 externa est indistincta & indiuisa: authore Aug.

ITEM si unio esset relatio: diuinum Verbum esse humane nature supposi-
 tum nihil esset aliud, quam terminare dependentiam relatiuam nature hu-
 manæ ad ipsum uerbum: itaque fieret vt Christus esset homo relatiuè, & ac-
 cidentario: immo uero falsum esset dicere Christum esse hominem: sed dici
 debuit, esse ad hominem affectum. Nam unum relatorum non dicitur alterum:
 sed ad alterum potius affectum.

ADIUNGE his, quia nihil idem sui ipsius est consequens: at qui unio idem
 ualet quod coniunctio: non est igitur coniunctionis consequens.

CÆTERVM unionem esse creatum aliquid, hinc uel maximè efficitur,
 quia non semper fuerit, sed certo quodam tempore cæpit esse: iam nihil tẽ-
 porarium est æternum, & increatum.

ESSE uerò in relatis hinc colligitur: quia unio hoc ipsum quod est, alterius est.
 Est enim unio rerum coniuatarum siue unitarum unio, & unita unione dicun-
 tur unita, &c.

HUIUS quæstionis hæc est explicatio, unio duobus modis accipitur, se-
 cundum formam. s. & secundum materiam: unio secundum materiam est
 ipsa realis unitorum coniunctio, indiuisio, & conglutinatio: unio secūdu
 formam est quædam affectio, siue relatio unius extremi uniti ad alterum, ex
 ipsa unitarum coniunctione & indiuisione profecta. Nam unitum non ad
 se dicitur sed ad alterum.

ILLVD præterea adiungimus indiuisiōnem, & indistinctionem nature
 assumptæ: & personæ assumptis, positam esse in unitate, siue in diuisione
 & indistinctione suppositi: siue subsistentiæ: & ipsius esse, vt quibusdam pla-
 cet, nam humana natura ad cõmunionem diuini suppositi, subsistentiæ &
 esse, assumpta est.

HINC iam consequitur in hoc sacrosancto incarnati Verbi mysterio, du-
 plicem cerni unionem: unam, quæ est relatio: alteram, quæ est cõmuniō:
 siue indiuisio suppositi, & esse, in qua illa prior fundatur: quæ uè est in causa,
 quod humana natura unita, ad uerbum cui coniungitur, referatur. Illa prior
 est quiddam creatum, re ipsa existens hærensque in natura humana as-
 sumpta: intelligentia duntaxat in Deo: vt quæ Deo accesserit, nulla ipsius
 ante-

antecedente mutatione: mutata tamen creatura. Eo enim quod humana natura est ad diuinam Verbi personam assumpta: est orta in humana natura, quædam ad verbum assumens dependentia relatiua. Posterior tamen vnio, est diuinum quippiam, æternum & increatum. Nam suppositum, subsistere & esse, in quibus diuina & humana natura sunt indiuisæ, sunt ipse Deus & diuina substantia. Est, quod obijci contra possit, illa suppositi & esse indiuisio temporaria est, vt satis constat: non igitur est aliquid increatum. Hoc facile explicatur, illud vnum esse: illud vnum subsistere, diuinæ & humanæ naturæ Christi: æternum quippiam increatum, ac diuinum est: cæterum communicatio illius vnus substantiæ, & esse, temporaria est.

ITAque cum indiuisio suppositi & esse, nihil sit aliud, quam esse vnum supposito & esse: illud autem vnum suppositum sit æternum: relinquatur cõiunctionem illam admirabilem: quoad id quod ponit in ipso esse, esse æternum aliquid, & increatum: quoad id vero, cuius interuentu huiusmodi vnitas communicata est, temporarium quiddam esse, est autem illud assumptio.

EST igitur, vnio duarum naturarum in Christo, relatio quædam creata, consequens vnitatem personalem earundem naturarum: quo efficitur, vt natura diuina & humana, sint extrema: vnitas in persona, fundamentum, habitudo vero vnus extremi vniti ad alterum sit relatio: quæ dicitur vnionis.

HINC iam perspici potest explicandorum argumentorum ratio. Primum itaque argumentum ita explicatur. Vnio fundamentaliter est substantia: formaliter vero est accidens: Adde quia illa vnio dicitur substantialis, quia terminatur ad esse substantiale, Deum videlicet esse hominem. Quocirca vnio hæc, quoad id quod significat, relatio est: quoad id vero, ad quod terminatur, est substantialis.

SECUNDI argumenti explicatio est huiusmodi. Relatio vnionis consequitur actionem, & passionem, hoc est, assumptionem tam actiuam, quam passiuam: quæ ipsa assumptio effectiuè ipsi Triadi conuenit: terminatiuè vero soli filio: is siquidem naturam humanam ad se sumpsit.

Tertio argumento facile occurritur. Etenim Verbum illud diuinum humanæ naturæ coniunctum, primo dependentiã suppositalẽ nature humanæ terminat, deinde vero ac cõsecutione quadã, dependentiã relatiuã. Quo efficitur, vt incarnari, siue humanã naturã sustentare: primũ sit naturã ipsam humanã, sic diuino Verbo cõiungi, vt vnũ quiddã sit in vtraq; natura subsistens.

deinde vero, ac consecutione quadam, nihil fit aliud quam terminare dependentiam relatiuam ad ipsam Verbi personam, ita fit vt Christus fit homo absolute, non relatione quadam.

Apud. c.
3. sct. d. 5.
q. 1. ar. 2.

QUARTVM argumentum dissoluitur hoc pacto, vnio vt est relatio, est habitudo quædam inter vnibilia orta ex ipsorum coniunctione: qua de vnione relatiua differimus: ac proinde Aureoli argumeta minus valent ad nostram sententiam refutandam: cum non solum ponamus dependentiã relatiuam, verũ etiam suppositalem: cuius est consequens illa dependentia, quæ posita est in habitudine, & relatione.

CÆTERVM de fundamento huius sacrosanctæ vnionis addubitari in hũc modum potest. Omnis recens nata relatio consequitur recentem alicuius rei absolutæ ortum, in vtroque extremo: vel certe in altero extremorũ, at dependentia relatiua vnionis est recens ^{nata, accessoria.} nata accesserit igitur oportet, ortu recenti rei absolute, non in persona Verbi: igitur in natura humana: At nihil noui est æternum, & increatum: non igitur fundamentum huiusce vnionis est aliquid æternum: & increatum. Ac totius huius ratiocinationis propositio ita ostenditur. Id quod omnino, quod ad se attinet, habet eodem modo: etiam relatione ad quoduis alterum eodem modo habet: quare si quicquã relatione ad alterum aliter sit affectum, sit etiam in seipso mutatum oportet.

Arist. 5.
phy.

ADDE, quia alioqui relatio motum vel mutationem immediatè terminaret: contra quod sentit Aristo. docet enim motum primo non finiri relatione, secundario tamen & consecutione quadam finiri. Etenim relatio motu ad rem absolutam terminato, acquiritur: nam cum actio Ioannis, ad substantiam quæ est Petrus terminatur, oritur in vtroque extremo mutua affectio & relatio: in Ioanne quidẽ relatio paternitatis: in Petro vñ relatio filiationis. Ponenda est igitur in natura humana assumpta, res aliqua absoluta, ad quam sit assumptio terminata: cuius uè sit consequens relatio vnionis, & cæt.

Scot. 3.
sen. d. 1.
q. 1. ar. 3.

IOANNES Scotus nihil absoluti huiusmodi putat esse ponendum, id quod hisce rationibus confirmat. Illud absolutum si extaret, necessario esset coniunctum verbo: Etenim diuinum illud verbum vt per se primo sibi naturam humanam coniunxerit: concomitanter tamen omnia quæ inerant in humana natura sibi coniunxit. At nulla entitas huiusmodi videtur extare.

ACCEDIT. Quia si illud absolutum esset, aut esset in accidentibus, aut in

in substantijs: non in accidentibus. Nam humana natura prius natura omni accidente est assumpta à diuina persona: prius enim est assumpta in se, quàm in quouis posteriori: substantia autem, natura omne accidens antecedit. neque est in substantijs: illa siquidem substantia: aut esset eadem materiæ, aut formæ, aut toti ex utroque composito: quouis autem modo sit eadem, illud consequitur vt distractis vnionis extremis, vnio ipsa permaneat: nam distractis extremis adhuc fundamentum manet: nempe quod sit idem materiæ aut formæ, aut toti composito: at manente fundamento manet relatio: distractis igitur extremis vnionis manet ipsa vnio: quod pugnat. Accedit quia non posset natura humana à Verbi persona diuelli: nam semper manente relatione vnionis, vnibilia manēt vnita.

HISCE igitur argumenris Scotus persuasus, nihil absoluti statuendum esse censet in natura humana, quod fundet nouam illam vnionis relationem: quoduè necessario concomitetur vnio relationis: sed asserit illam vnionem immediatè fundari in natura humana, esseque immediatum terminū assumptionis. Quid est ergo illius vnionis efficiens? Respondet interpretes Scoti: effectricem illius vnionis causam esse beatā Trinitatē, &c.

PORRO Scotus illa duo aduersaria argumenta explicaturus, tradit triplex esse relationum genus: sunt enim quædam relationes, quæ positis fundamentis continuo ponuntur, nempe quia natura & essentia fundamenti requirat naturam & esse extremi: iam verò posito fundamento, & extremo, ponitur relatio. Hæ sunt relationes creaturæ ad Deum quatenus creator, posita enim creatione, ponitur & res illa, quæ est creatura: qua posita continuo oritur relatio creaturæ ad creatorem. Item posita generatione Petri terminata ad rem quæ est Ioannes: cōtinuo existit mutua vtriusque ad vtrumque affectio: & relatio.

SVNT & aliæ relationes: quæ non necessario existunt posito fundamento: siquidem esse fundamenti non necessario coexigat extremum: vt relationes similitudinis & æqualitatis: non enim posito albo iam ponitur similitudo: cum non necessario album alterum ponatur. Est tertium relationis genus: quod ipsum etiam positis fundamento, & extremo, non necessario ponitur: sed potest poni, vel non poni: Quandoquidem esse vnus non coexigit esse alterius: hoc genere continentur omnes relationes vnionum & coniunctionum absoluti cum absoluto: positis enim extremis potest fieri coniunctio, vel non fieri.

INTEREST autem inter hoc postremum genus: & illa duo priora quo-

niam hoc postremum genus extrinsecus accedit: nempe quod acquiratur, nullius rei absolutæ acquisitione: quæ sit relationis fundamentum, sed actio vnitiua ad solam vnionis relationem terminatur. Illa vero duo priora relationum genera intrinsecus adueniunt: quo efficitur, vt non possint acquiri, nisi recenti rei absolutæ acquisitione: idq; vel motus: vel mutationis interuentu.

HINC iam constat argumentorum dissolutio: non enim omnis relatio est consequens acquisitionis alicuius rei absolutæ nouæ, vt satis declarant tertij generis relationes. Aristoteles autem differit de relationibus primi ac secundi generis, quæ intrinsecus adueniunt: terminatq; motum: vel mutatione non primo. Ad hoc genus pertinet sex illæ postremæ categoriæ: Etenim vbi, cum respectus sit quidam, non primo motum localem terminat. Hæc est Scoti sententia.

HÆC porrò Scoti sententia refellitur hoc pacto: omni actione, motu ac mutatione acquiritur aliquod esse: aut igitur absolutum, aut relatum: non relatum: igitur absolutum, omnino igitur relatio consequitur aliquod absolutum esse recens acquisitum: nulla igitur relatio immediatè actionem terminat: alteram deiuncti partem ita ostendo: nã quod acquiritur motu mutationeue: aut est substantia, aut quantitas, aut qualitas, aut locus: hæc autem sunt in absolutis: nullum igitur esse relatum motu, mutationeue immediatè acquiritur.

CONTRA nobis obijcit Scotus, vbi acquiritur motu: at vbi non significat formam absolutam, sed respectiuã: forma igitur aliqua respectiua immediatè motu acquiritur. Respondemus aduersario id primo terminare motum, quod primo motu acquiritur: at locali motu primo acquiritur locus: locus igitur primo localem motum terminat: cõsecutione tamẽ quadã acquiritur vbi, nam cū id quod mouetur locum obtinuit: cõsecutumq; est esse in loco, tum relatio quædam existit in corpore loci regione definito ad locum definientem, cõtinentemq;: Quo efficitur, vt illa loci ad re que cõtinetur loco, affectio & relatio, & contra, nouum esse consequatur, esse videlicet in loco.

ADDE quia fieri nullomodo potest vt aliquid ad aliud re ipsa sit affectum: quin aliter & ipsum in se ipso habeat: nam quod omnino in se eodem modo habet: qui fieri potest vt sit ad aliud re ipsa affectum? At qui aliter ipsum in se habere non potest, nisi acquisita re aliqua absoluta: omnis igitur cuiusque ad aliud relatio, absolutum aliquod esse nouum consequitur.

ITEM neq; actio vnitiua immediatè terminatur ad relationem vnionis:

nam

nam actione vnitiua aliquod esse nouum acquiritur absolutum immediate: non igitur acquiritur immediate ipsa relatio. Antecedens illud apertissime declarant omnes coniunctiones: nam cum albedo corpori coniungitur, acquiritur esse album: cum animus corpori iungitur, acquiritur esse viuum: hec autem in absolutis sunt, non in relatis, vt satis constat: distrahtis autem extremis conseruatisque, illa essendi genera amittuntur, scilicet esse album, & esse viuum: & variatis secundum numerum extremis: itidem secundum numerum euariantur: nam si albedo per se existeret, possetque sine sui interitu auelli a re cui coniungitur, alteraque albedo illi eidem rei adiungeretur, res illa esse album consequeretur a priori numero differens.

EX hisce iam multa conficimus ad propositae quaestionis explicationem valentia: in quibus illud est primum. Relationem vnionis Verbi ac naturae humanae nequaquam in ipsa natura humana fundari immediate, vt visum est Ioanni Scoto, sed consequens esse aliquod absolutum esse nouum coniunctione extremorum, siue actione vnitiua acquisitum: siquidem ostendimus nullam relationem posse esse immediatum terminum actionis.

SCISCITABERE quod nam sit illud esse absolutum nouum coniunctionis actione acquisitum? Dicimus illud esse aliud nihil, quam esse homine: verbum enim Dei assumptione humanae naturae consecutum est, vt esset homo: quod quidem essendi genus est in substantijs: siue vt apertius loquar, est substantiale. Ad hoc igitur esse substantiale assumptio siue coniunctio terminata est: hoc ipsum efficit relationem vnionis: hoc ipsum amitti potest extremorum distractione, quemadmodum eorundem coniunctione efficitur: hoc idem recens natum est. Non enim ab aeternitate Dei filius extitit homo: estque fundamentum proximum huiusce vnionis: nam vnitas personae est fundamentum remotius.

SECUNDO conficimus illud nouum esse, vnionis relationem efficiens, esse verbo coniunctum: id quod vel hinc maxime liquet, quia esse hominem consistit in compositione suppositi & naturae: est igitur esse hominem diuino supposito coniunctum: quod ipsum variatum esset supposito euariato: non enim iam esset idem numero esse hominem, quemadmodum neque idem numero homo: propter hypostaseos euariationem.

TERCIO colligimus illud absolutum, esse in substantijs: esseque idem huic homini qui est Christus: ac proinde, si Verbum diuinum humana sese na-

tura exueret & spoliaret, maneret quidem eadem numero humana natura: non tamen idem numero hic homo: sed alius iam foret hic homo in humana natura subsistens. Quocirca hac distractione effecta, vnionis relatio minime remaneret.

QVARTO illud concludimus relationem vnionis esse verè relationem, ac cum cæteris essentia & ortu consentire, nulla siquidem relatio per se primo efficitur, sed nouum esse absolutum consequitur: sic autem habet relatio vnionis, quemadmodum satis superq; docuimus. Hæc fere ex Caietano decerpimus: quæ nobis vehemèter probatur. Ceterùm de assumptionis huius diuinæ extremo, paulo post latius ac fusius disseremus.

Caiet. 3.
p. q. 2. ar.
8.

EXPENDE igitur in hac sacratissima vnione tria. scilicet naturam humanam: & diuinam: intimam earum inter se coniunctionem: quæ posita est in vnitate personæ, & esse: ipsam vnus ad alteram dependentiâ relatiuâ: Ex quo iam efficitur, vt incarnari, sit dependentiâ suppositalē humane nature sustentare, ac terminare, idq; primo: nā secūdario incarnari, est dependentiâ relatiuam nature assumptæ ad personam assumentē terminare.

Greg. 1.
sēt d. 27.
q. 2.

SVNT qui nullam huiusmodi relationem vnionis ponant, distinctam ab extremis vnitis: verbo. scilicet & humana natura: sed vnionem nihil esse aliud affirmant, quam naturam humanam & verbum vnita, non per aliquod medium, sed ratione quadam homini incomprehensa. Nititur autem hæc opinio hoc vel maximè fundamento: quia denominatio nihil significat adiunctum extremis denominatis: Quo efficitur vt vnio nihil significet adiunctū extremis vnitis. Item similitudo nihil adijcit extremis similibus: sed significat res ipsas similes.

QVOD tamen fundamentum esse falsum hinc pēspici vel maximè potest, quia si ita res haberet nihil interesset inter abstractum, & cōcretum: interest autem plurimum: nam abstractum formam ipsam duntaxat significat: cōcretum vero eandem formā significat, interim rem formæ subiectā cōnotās: quæ ipsa re distinguitur à forma denomināte: non est igitur idem paternitas & pater: similitudo & simile: vnio & vnita.

ADDE quia quæcūq; sunt eadem re, eandem attributionem recipiūt: quod enim in vnum conuenit, & in alterum: at forma denominans, & res denominatæ non recipiūt eandem attributionem: nō igitur sunt vnum & idem.

Assumptio hinc liquet, quia aliquid attribuitur similibus extremis, quod ipsum non attribuitur similitudini: similia enim dicuntur alba, similitudo autem ipsa non dicitur alba: sed consensus in albedine. Ad eundem etiam

modū

modum extrema vnita in Christo dicuntur Deus & homo: at vnio ipsa non dicitur Deus & homo: est igitur vnio, aliqua entitas distincta à rebus vnitis.

HANC porrò entitatem Thomas, Scotus, Ochamus, Durandus: & cæteri Theologi horum studiosi in relatis ponendam esse statuunt: soli Gabrieli visum est, hanc vnionem esse entitatem quandam absolutam: nempe, quæ sit quædam qualitas humanæ naturæ diuinitus tributa: cuius interuentu eadem natura effecta est idonea, quæ à verbo assumeretur: quæue ad diuinam Verbi personam dependeret. Ita de Gabrielis sententia, vnio illa personalis quatuor declarat, scilicet diuinam naturam: humanamq;: intimam ipsarum præsentiam: donum illud supernaturale infusum, cuius interuentu natura humana & perficitur, ornaturque: & diuina Verbi hypostasi subnititur, ac sustentatur. Dicitur autem illa qualitas naturæ humanæ cœlitus tributa gratia vnionis: gratia quidem quia diuino munere est humanæ naturæ concessa: vnionis vero, quia est id, quo formaliter constat illa vnio: ac proinde non potest inesse in natura humana, nisi sit assumpta.

HANC huius Theologi sententiam expendemus: cum de gratia vnionis disputauerimus: illud sit persuasum, vnionem non esse formam aliquam absolutam: sed relatum, in natura humana inhærentem, & in personali vnitate fundatam.

Quæstio. XI.

Vtrum relatio vnionis sit relatio equiparantiæ?

RELIQUA est illa quæstio: qualis videlicet sit huiusmodi relatio? D. Thomashac de re non sibi constat: nam tertio Theologiæ libro hanc relationem, æquiparantiæ relationem esse tradit: siquidem vtrūq; extremū denominet: nam vt humana natura dicitur vnita diuinæ: ita & diuina e cōtrario dicitur vnita humanè naturæ. Cæterum alibi negat vnionem esse in relatis quæ dicuntur æquiparantiæ: siquidem natura humana, & diuina nō eodem modo sunt affectæ in hac vnione. Etenim nā humana refertur ad Verbi personam, cui iungitur hypostaticè, re ipsa: At verbum ipsum refertur ad naturam humanam sibi coniunctam, ratione duntaxat: & intelligentia. Hęc eadem sententia probata est, Thomæ Augustiniano: quandoquidem relatio æquiparantiæ mutua parèq; in vtroq; extremo affectionem: & de-

Gabr. 3
sent. d. 4
q. 1. ar. 1.

Thom. 3.
sent. d. 5.
q. 1. ad. 2.

Thom. 3.
sent. d. 5.
q. 1. ad. 2.

Thom. 3.
sent. d. 5.
q. 1. ad. 2.

Tho. ar.
gē. 3. sen.
d. 5. q. 1.
ar. 4.

pendentiam requirat: hæc autem natura parq; dependentia, vt cernatur in vnione coniunctione uè creaturæ cum creatura, non tamen in coniunctione creaturæ cum creatore.

Scot. 3.
sent. d. 1.
q. 1. ar. 2.

IOANNES Scotus ob eandem rationem hanc, de qua differimus, vnionis relationem, negat esse relationem æquiparantiæ: namq; huic relationi in altero extremo: scilicet in verbo nulla, vel certe nulla relatio realis respondet. Quocirca hanc relationem, disquiparantiæ relationem esse confirmat, quã eandem appellat relationem ordinis, siue dependentiæ: Etenim humana natura ordinem quendam habet ad diuinam personam: ex ipsaq; dependentiam sortitur, non quidem dependentiam effectus ex causa, sed dependentiam vt ex termino: humana siquidem natura affecta est ad verbum, ceu ad suppositum personans & sustentans ipsam naturam humanam in se, idq; vnitate personæ. Est igitur relatio vnionis, relatio disquiparantiæ, ordinis & dependentiæ vnus extremi ad alterum, ceu ad hypostasim externam, qua illud extremum subnititur, ac sustentatur. Hæc nobis sententia probatur.

Caiet. 3.
p. q. 2. ar.
8.

CAIETANVS cupiens dissidentes hæc inter se sententias conciliare, adhibuit huiusmodi distinctionem. Relatio vnionis potest accipi duobus modis: vno modo secundum formalem rationem, altero modo, secundum esse reale: priori modo est relatio æquiparantiæ, posteriori non item: siquidem in sola natura humana habet esse: in verbo autem est ens rationis solum: relatio vero æquiparantiæ eque affecta est ad vtrūq; extremū, &c.

mod. 1.
p. q. 1.
ar. 2.

EXISTIT tamen hoc loco haud contemnenda dubitatio: nam si relatio vnionis est ens rationis in verbo: sequitur Verbi personam non esse humanæ naturæ realiter vnitam: sed intellectu solum: & ratione: quod tamen falsissimum est, & fidei, religioniq; nostræ contrarium: illa siquidem vnione effectū est, vt & homo esset Deus vere, ac realiter: & Deus itidem esset homo vere & realiter: Porro vim consecutionis ita confirmo. Quo pacto quicque affectum est ad vnionem: eodem modo se habet ad esse vnitum: at vnio in verbo est ens rationis: est igitur vnitum humanæ naturæ ratione dūtaxat. Ioannes Scotus non diffitetur verbum esse vnitum humanæ naturæ vnione rationis, vel certe nulla vnione: siquidem in verbo nulla sit omnino ad assumptam naturam dependentia: sed verbum eatenus dicitur vnitum humanæ naturæ, quatenus terminat dependentiam naturæ humanæ. Eadē est D. Thomæ sententia: vt satis declarat primi argumenti explicatio libr. 3. q. 2. ar. 7. sic enim inquit. Hæc vnio non est in Deo realiter, sed secundum rationem tantum, dicitur enim Deus vnitus creaturæ, ex hoc quia creatura

Thom.
3. P. q. 2.
ar. 7. ad. 1.

est

est vnita Deo: ita de sententia D. Tho. Deum vniri creaturæ est aliud nihil, quam terminare relationem vnionis naturæ assumptæ ad ipsam personam Verbi. Nulla ergo relatio: nulla dependentia est in verbo, sed terminat dūtaxat relationem vnionis: & dependentiā suppositalem.

OBIICI cōtra potest, nam vnitum dicitur vnione vnitum, id igitur in quo nulla est vnionis relatio, non est quod dicatur vnitum: at in verbo nulla est vnionis relatio: non est igitur vnitum. Respondemus esse vnitum capi bifariā, formaliter, scilicet & terminatiuè: illud dicitur vnitū formaliter, quod est vnione reali vnitum: Terminatiue verò, quod relationem vnionis rei vnitæ terminat: priori modo verbum non dicitur vnitum: posteriori vero modo dicitur vnitum.

CONTENDET tamen adhuc aduersarius hanc incomprehensibilem: et inenodabilem vnionem euertere: Nam si verbum vnione reali non est humanæ naturæ vnitum: non igitur est eidem realiter vnitum: Dicimus realiter vniri, accipi duobus modis posse, vno modo vt idem valeat quod relatione reali vniri: altero modo vt idem significet quod esse indiuisum supposito: & esse: priori modo diuinum Verbum non est vnitum realiter, posteriori tamen modo est re ipsa humanæ naturæ coniunctum: nam diuina illa persona non terminat quouis modo relationem vnionis humanæ nature ad ipsam, sed vt vna personaliter cum humana natura: ac proinde ob hanc in persona & hypostasi vnitatem Verbum Dei dicitur vere ac realiter humanæ nature coniunctum. Hęc mihi videtur huiusce quæstionis quam facilissima explicatio.

Quæstio. XII.

Quid differat vnio, ab assumptione?

EX hisce quę hætenus docuimus intelligi potest, interesse plurimum inter vnionem & assumptionem: Nam vnio relationem: & habitudinem significat. Assumptio vero actionē, & passionem, actionem inquā ex parte assumptis: passionem vero, ex parte assumpti. Est enim assumptio alicuius ad se sumptio: ita assumptionis verbo, & actio assumptis: & assumpti passio continetur. Accedit, quia vnio: & assumptio re ipsa seiunguntur, neq; enim sese mutuo ponunt. Est enim vnio citra assumptionē: neq; enim aut omne vniciens est assumens: aut omne vnitum est assumptū: nam pater æternus

æternus humanam naturam coniunxit filio: non tamen humanam naturam assumpsit: item diuina natura humanae dicitur vnita non tamen assumpta. Ita fit vt latius pateat vnio quam assumptio.

ITEM assumptio ad vnionem comparatur: Est enim assumptio quasi via, vnio verò ceu terminus: terminatur enim assumptio ad vnionem, non primo tamen, sed quadam consecutione: vt paulo post docebimus. Adde his quia vnians sibi quicquam, eidem dicitur vnitum: at assumens, quatumuis ad se sumat nunquam dicitur assumptum.

PRÆTEREA assumptio vtrunq; extremum, agens scilicet & patiens indicat. Est enim assumptio alicuius ad se sumptio: vnio verò nihil huiusmodi indicat: coniunctionem enim duorum solum declarat, nullam interim inter vtrunq; differentiam connotans. Quocirca vnio sine vilo discrimine attribuitur extremis, vtrunq; enim extremum dicitur vnitum: assumptio vero non tribuit appellationem eque ac consimiliter vtrunq; extremo. Etenim vnium dicitur assumens: alterum assumptum.

SEI VNGVNTVR igitur vnio & assumptio re, & ratione: vt satis declarant posita discrimina: idq; vel ex eo maxime ostenditur, quia vnio est relatio consequens assumptionem: iam vero relatio re ipsa distinguitur à motu actione uè, cuius est consequens.

Quæstio. XIII.

Quod nam sit assumptionis immediatum extremum?

QVONIAM verò de assumptionis immediato extremo summa apud Theologos solet esse disceptatio, susceptæ quæstionis ratio postulat, vt hanc ipsam disceptationem exponamus: quæue sit vero similior sententia doceamus.

Thom.
3. p. q. 2.
ar. 8.
Item q.
3. ar. 1.

SVNT qui diuinam hypostasim immediatum assumptionis terminum esse asserant: nam assumptio est naturæ humanæ ad diuinam Verbi personam assumptio: ita scilicet vt Verbum in ipsa subsistat: assumptionis igitur extremum à quo, est humana natura, extremum vero ad quod, diuina Verbi personalitas.

Scot. 3.
sent. d. 1.
q. 1.
Du. 3. s.
d. 1. q. 1.

ALIIS contra visum est: Ioannes enim Scotus, & Durandus putauerunt: Assumptionem primo & immediatè terminari ad vnionem: Ac Scoti quidem sententiam iam supra explicauimus: reliquum est vt Durandi sententiam

tiam

tiam exponamus: quam paucis sic complectimur. Neque diuina persona, neque diuina natura possunt esse immediata assumptionis extrema: vt quæ assumptioni præexistant: iam verò motus extremum non præexistit motui, sed motu ipso acquiritur: alioqui frustra suscipiatur motus, vnio tamen ipsa est immediatus assumptionis terminus: nempe quæ assumptione fit acquisita & effecta: iam autem id est terminus actionis, quod actione fit, & acquiritur. Neque est quod aduersarius nobis locum, inquit, obiectet: nam locus non est terminus localis motus: quippe quia præexistat motui: sed mobile esse in loco, quod significatur aduerbio, vbi. Hoc siquidem acquiritur locali motione.

NEQVE est etiam quod aduersarius opponat, relatione non finiri motum, id siquidem vere dicitur de illo relationum genere, quod est quædam ex multis orta appellatio, vt similitudo, æqualitas: quod genus relationum & refertur ad categoriam relatorum: & à fundamento minime distinguitur: ac proinde non finit motum. Cæterum illud relationum genus, quod est quidam essendi modus ex intima natura rei profectus: vt hæere in subiecto: perse existere: vel extrinsecus adueniens, vt esse in loco: quod declaratur aduerbio vbi: item esse propinquum, quod exprimitur verbo tangere: item esse vnium, quod significatur vnionis nomine: hoc inquam relationis genus non pertinet ad categoriam relatorum: ac finire proinde potest motum. Quocirca Arist. tradidit, vbi, localem motum primo terminare. Hæc est Durandi sententia.

THOMAS Caiet. asserit terminum immediatum assumptionis esse ens quiddam absolutum, fundans relationem vnionis: hoc porro ens absolutum, non est diuina persona solum, neque itidem humana natura: neutrum enim effectum est per assumptionem: tametsi humana natura effecta sit cū assumptione: eodem siquidem temporis puncto natura humana facta est, & assumpta: illud igitur ens absolutum, est filium Dei esse hominem, id quod ostenditur hoc pacto. Illud proprie est terminus assumptionis quod fit, & acquiritur assumptione: effectum est autem & acquisitum Deum esse hominem: iuxta illud, & incarnatus est de spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est, Deum igitur esse hominem, est proprius & immediatus terminus assumptionis, &c.

NEQVE tamen inquit Caietanus à D. Thoma dissentimus. Nam D. Thomas expressit terminum assumptionis, prout in verbo assumendi implicatus tenetur, qui ipse est diuina personalitas: est enim natura humana ad
 CA diuinā

Caiet. 3.
 p. 9. 2. ar.
 8.

Nota.

diuinā personalitatem assumpta: seu ad terminum ad quem. Nos autem loquimur de termino actionis & passionis: quæ assumptionis nomine declarantur: est autem is, diuina personalitas vt subsistens in natura humana: siue quod idem valet, Deum esse hominē.

Argen.
3. sē. d. 5.
q. 1. ar. 4.

THOMAS Augustinianus medium sese inter hos duas sententias interijcit. Neq; enim inquit, aut diuina persona absolute: neque vnio absolute est terminus assumptionis: sed in termino assumptionis vtrumq; continetur. Etenim diuina persona vt vnita humanæ naturæ est assumptionis terminus. Atqui & si persona præcise præexistit assumptioni, non tamen persona vt vnita: sed per assumptionem effecta est vnita: præintelligitur tamen assumptio vnitioni: namq; prius natura intelligitur humanitas assumpta, quam vnita. Ad eundem modum, locus absolute vt præexistat motui, non tamen vt circūscribēs mobile: sic enim acquiritur. Si diligenter Caietani, & Thomæ Augustiniani sententias expendamus, comperiemus eas non esse dissidentes: Nam Deum esse hominem, idem est, quod diuina persona vt vnita humanæ naturæ, &c.

QVOCirca illud asserendum est, immediatum assumptionis terminum, esse diuinam personam vt vnitam: siue diuinam personam vt subsistentem in humana natura: siue Deum hominem: qui ipse est fundamentum relationis vnionis: hæc siquidem relatio consecuta est id ad quod primo assumptio terminata est. Cæterū terminus vnionis, siue dependentiæ suppositalis naturæ humanæ, est diuina hypostasis vt vna personaliter cum natura humana: interuentuque huius termini, relatio vnionis largitur homini esse Deum.

Nota
magno-
pere.

NOTANDVM tamen est diligenter, quod cum de coniunctione naturarum, diuinæ scilicet & humanæ, loquimur, naturas ipsas vt extrema summimus: at vnitatem personalem vtriusq; naturæ vnioni subiicimus vt fundamentum. Cum vero de vnione naturæ cum diuina persona loquimur: tum vnitatem personalem vt terminum vnionis ponimus: fundamentum autem est id, ad quod consecuta est huiusmodi vnitas personalis: hoc vero est, diuinam personam esse vnitam naturæ humanæ, inde enim profectū est, vt vna persona in duabus naturis subsisteret. Ac de relatione vnionis hætenus.

Quæstio. XIII.

Fuerit ne hæc sacratissima vnio per gratiam effecta?

AD

AD qualitatem etiam huiusce, qua de agimus coniunctionis pertinet & illa quaestio: qua quaeri consuevit, Vtrum vnio incarnationis per gratiam fuerit effecta? Certe sanctissimus ac doctissimus Augustinus, multis locis testatur hanc sacratissimam coniunctionem fuisse Dei gratia effectam. Etenim. 14. de Trinitate libro, ita ait. Cum lego, verbum caro factum est, & habitauit in nobis: in verbo intelligo verum Dei filium: in carne agnosce verum hominis filium: & vtrunq; simul in vnam personam Dei, & hominis, ineffabili gratiae largitate coniunctum. In rebus enim per tempus ortis, summa gratia illa est, quod homo in vnitae personae coniunctus est Deo. In eo praeterea, quem de praedestinatione sanctorum scripsit libro, in eadem sententiam loquitur in hunc modum. Ea gratia fit ab initio fidei suae homo quicumq; Christianus: qua gratia homo ille ab initio suo factus est Christus: est igitur de sententia Augustini homo ille effectus Christus per gratiam. Alibi inquit quicquid conuenit filio Dei per naturam: conuenit filio hominis per gratiam: at filio hominis conuenit esse Deum: conuenit igitur id ipsum illi per gratiam.

Augusti.

HANC porrò Augustini multis locis explicatam sententiam: illa vel maxime ratio confirmat: quia maior & mirabilior quaedam res est, hypostatica cum verbo naturae create coniunctio, quàm illa quae cognitionis & amoris interuentu fit animorum cum Deo copulatio: at haec cum Deo per amoris coniunctio: non potest non fieri per gratiam: multo igitur magis vnio hypostatica, gratiae interuentu conciliatur.

HAC quaestio posita distinctione explicatur hoc pacto. Gratiae appellatione duo continentur, & ipsa voluntas Dei gratuita, hoc est, gratis aliquid donans, aut efficiens: & ipsum met donum munusque gratis creaturae tributum. Vtroq; modo D. Paulus verbo gratiae vtitur: ac priori quidem significatio ne vsus est, cum dixit. Gratia Dei vita eterna. i. vita eterna pijs mentibus diuino munere ac beneficentia donatur. Ad eandem etiam significationem referenda est illa sententia alibi posita: Gratia Dei estis saluati, id est, diuina benignitate & munificentia. Ad posteriorem verò significationem pertinet ille locus. Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei quae data est vobis in Christo IESU: quod in omnibus diuites facti estis in illo: in omni verbo, & in omni scientia, ita vt vobis nihil desit in vlla gratia spiritali, id est, abundetis diuinis muneribus Dei vobis benignitate tributis. Hoc porrò diuinum munus gratis in hominem collatum: aut hominem gratum efficit, diciturq; gratia habitualis: est enim quidam habitus hominis

Rho. 6.

Ephes. 2.

1. cor. 1.

1. cor. 1.

nis